

XII, 35.

3, 30.

TRACTATUS
DE
PACTIS
CONFRATERNITATIS
PROLVSIO.

AVCTORE
PETRO HASELBERG
I. U. D.

GOETTINGAE,
Apud VANDENHOEK ET RUPRECHT.

1787.

STATUTUM
SACRIS
COMPTABILITATIS
PROLEGIS

CONSPECTVS

Prooemium §. I.

Pars Prior.

*Differuntur quaedam de vera pacti confraternitatis
notione, notantur simul errores communes
& illustrantur exemplis.*

Pactum confraternitatis, quid fit? ex rerum
argumentis & veteribus tabulis explicatur §. 2. —
Minus recte distinguitur in vnilaterale & bilaterale
§. 3. — Nec cum quouis mutuae successione pacti
vel gentilitio pro eodem habendum §. 4. —
Probeque fecernendum ab vnionibus hereditariis §.
5. — Aequae ac gauerbinatibus §. 6. — Mul-
tum quoque distat ab expectatiuis §. 7. — Forma
totius tractatus adumbrata §. 8. — Dicta illustran-
tur ex praecipuis pactorum confraternitatis exem-
plis, & quidem prima proponuntur, quae talia ple-
rumque perhibentur, nec tamen sunt, verbi causa,
pacta in domo Mecklenburgica, cum a diuersis
eiusdem stirpibus inter se §. 9. — Tum cum do-
mo Brandenburgica inita §. 10. — Additur ad-
huc hereditarium pactum inter comites Honsteinen-
ses ab vna & comites Stollberg. & Schwarzburgi-
cos ab altera parte compositum §. 11. — Vt &
gentilitium pactum inter domum Brandenburgensem
& Zolleranam §. 12. — Nec nomen confra-
ter-

ternitatis pacto inditum veritatem semper firmat
§. 13. — Sicuti & exempla sunt pactorum, quae
licet vnionis hereditariae nomine insignita, tamen
pro pactis confraternitatis iure habentur, quorum
adponitur vnum §. 14. —

Pars Posterior.

Exponuntur nonnulla de origine atque principio pactorum confraternitatis.

Eodem modo haec semper explicantur — sta-
tus Germaniae antiquus turbulentissimus — nata
inde mutuae defensionis pacta — bonorum com-
munio — ex his subinde pacta mutuae successio-
nis — atque confraternitatis — nulla quidem ratio-
ne habita rerum & temporum, quibus singula pa-
cta componebantur §. 15. — Suggestuntur exem-
pla, quae diuersas diuersorum pactorum testantur
rationes, inter quae prae aliis eminet pactum con-
fraternitatis Aufriaco - Bohemicum §. 16. — Ex-
ponitur ratio pacti inter domum Brandenburgensem
& Bauaricam §. 17. — Vt & inter duces Bruns-
vicenses & Saxoniae electorem ducesque initi §. 18. —
Disputantur nonnulla de initio pacti, quo iuncti
sunt duces Pomeraniae & Brandenburgici Marchio-
nes §. 19. — Et singularia quaedam pacti Saxon.
Hennebergici notantur §. 20. — Denique con-
cluditur §. 21. —

PROOE.

PROOEMIUM.

§. I.

Nec meliorem vllum nec grauiorem rerum gestarum iuriumque inde constitutorum testem esse historia, vno omnes ore fatentur prudentes tum veteres, tum receptiores, secundum celebre illud Tullii 1) essatum: „historia testis temporum, lux veritatis, vita memoriae, magistra vitae, nuntia vetustatis,„. Quaecunque enim non sola cogitatione & argumentationum vi inuenta sunt, sed facta & instituta, quibus innitantur, desiderant, nec cogitando solum erui, nec recte sciteque definiri posse, nisi demum diligentius haec inuestigando, & ad vetusta-

1) CICERO *de Oratore* Lib. II, 9. (edit. Bipont.)

tufatis monumenta recurrento, ipfa rerum natura fatis docet atque experientia. Quare fi iura & obligationes in iure Germanico publico aequae ac priuato obuia accuratius nofcere velis, patrios mores inftitutaque, quibus originem debent, diligenter percurras & femel iterumque attentius confideres, veterumque monumentorum, in quibus abfcondita latent, in diuerfis diuerforum collektionibus difperforum, infpicias cumulum, quaeque rei funt argumento, ex iisdem depromas atque feligas, neceffe eft. Plura funt eiusmodi inftituta, non femel quidem fimulque enata; nec femper fibi aequalia, multas ante fubiere viciffitudines, quam eam in formam, quam nunc habent, redigerentur; contra & alia vnum & perpetuum ab initio feruare tenorem, leuioris tantum momenti mutationes experta; alia etiam tempore procedente plane antiquata. Igitur quo facilius quae incrementa ceperint, perfpiciatur, quasque deminutiones fuftinuerint, quomodo mox fenfim decreuerint, mox prorfus euanuerint, veteres quae euoluantur tabulae, femper in promptu effe debent, e quibus & originem & progreflum eorum enucleare & indolem rectius explicare denique

que & quis hodie eorum sit usus, iuriumque inde professorum ratio, diiudicare queas, si cum rerum statu eadem comparaueris. Qua opera qui superfedere maluerunt, res pro aliis atque reuera sunt habentes, non potuerunt non in errores incidere, qui quanto maiorem iis plures rei ignari fidem tribuerint, tanto periculosiores iuribus accurate illustrandis fuere.

Inprimis igitur cauendum mihi videtur, ne, uti plerumque fieri solet, iuris cuiusdam formetur notio, & distinctiones fingantur, priusquam ipsos fontes adeundo rem ipsam eiusque indolem satis cognitam habueris; quo demum facto, pluribusque rei exemplis satis inuicem collatis, regulae inde colligendae sunt generales, e quibus alia eiusdem generis iura rectius diiudicare liceat, quum e contrario in priori casu nimis anxie inhiandum sit argumentis, quibus notio rei sponte subiecta firmari possit.

Monendum porro est, ne, qui communis fere est error, morum ac consuetudinum Germaniae, si qua alia aptior inueniri nequeat, ratio & fons in

vniuersa aliqua rerum imperii conditione, quae ma-
 gnum in omnes partes habuit momentum, quaeran-
 tur, quod quo facilius dictu, eo difficilius est pro-
 batu: sic quidem opinio, quod a turbulentissimo
 isto tempore, quo vi & armis succubuit iustitia, plu-
 rima iura ac instituta recte deriuari possint, quibus
 tamen sua cuique causa, licet haud raro adhuc oc-
 culta atque obscura, fuisse videtur, in multos
 errores adduxit eosque non leues, quibus debita hi-
 storiae fides magnopere est turbata.

Perinde sese res habet cum his, qui tempora
 quaedam, quibus rerum summa grauissimas subiit
 mutationes & varios motus, quorum haud leuis se
 exseruit vis ac momentum in totam regiminis for-
 mulam & reliqua omnia cum principum tum subdi-
 torum iura & obligationes, constituunt, ad quae,
 quotquot exstant rerum iuriumque vicissitudines, re-
 ducendas esse sibi persuadent, id quod summa cura
 & diligentia, vario variorum argumentorum nexu,
 firmare annuuntur. Quibus enim quam parum suc-
 cesserit consilium, ex eo statim cognoscitur, quod
 quas rebus subiecerint notiones, & distinctiones ex
 cogi-

cogitauerint, probare non valeant, nec, dum tabularum veterum, quae obueniunt argumenta, sententiae frustra accommodare student, in alia omnia discedere coacti sibi ipsi bene consent, quare si, quae dubia in tali materia adsunt, illis attribuantur ne mirentur, quod iustam, in quam incurrent, reprehensionem effugere nequeant.

Pars Prior.

Differuntur quaedam de vera pacis confraternitatis notione, notantur simul errores communes, & illustrantur exemplis.

§. II.

Sunt quidem luculento dictorum argumento dubia, cum vbiq; in successione materia, quae inter illustres Germaniae familias locum habet, obvia, tum vero in his, quae notatu dignissima nobis visa sunt, successoria pacta, quae confraternitatis plerumque vocantur; quorum de vi & indole vt melius constaret, aliorum, qui idem tractarunt argumentum, errores prolusionis loco paullum notare constitui; quare & rationem & naturam eorum

ex veteris aevi monumentis diligentius explicare, iustamque, quam rei subiiciamus, notionem formare iuuabit, etenim ut Taciti verbis utar, „non sine vsu fuerit, introspicere illa, primo aspectu leuia,, 1).

Quorumcunque consului scripta, viri eruditi in eo fere omnes conueniunt, quod confraternitatis sit pactum, quo duae pluresue familiae mutuam sibi spondent successiōnem in alterutris, si extincta sit, bona 2). Nec, quod aliis placuit 3), in locum verbi *familiae* gentes substituere vellem, propterea quod non diuersas tantum gentes, sed & vnus eiusdemque gentis diuersas stirpes seu familias mutuo eiusmodi foedere nonnunquam iungi posse mihi persuadeo, uti ex insequentibus mox pate-

1) *Annal.* Lib. IV. cap. 32. in fin.

2) v. PFEFFINGER in *Vitriar. illustr.* T. IV. p. 200. lit. a. qui tantum quaedam adiecit, a iusta definitione aliena. Celeb. G. L. BOEHMER in *diff. de impedita feudi consolidatione.* (Goët. 1757. 4.) §. 22. Gener. DE SELCHOW in *elem. iur. Germ. priv. hod.* §. 626. MVELLERS *Reichstags-Theatrum* Max. I. T. I. p. 565. §. I. Io. LIMNAEVS in *Iure publico.* T. II. Lib. IV. cap. 8. n. 126.

3) e. g. Io. DAN. KIND de *vnionibus hereditariis in Germania per iuris manuarii aeuum vsitatis.* (Lips. 1785. 4.) §. 6.

patebit. Ceterum vero, vtrumne illustres tantum, an & nobiles 4), pacta talia inire possint, vtrum feuda tantum, vti opinati sunt quidam 5), an alodia quoque, singulane bona an vero omnia 6), iis contineantur, vtrum post extinctam iam alterius familiae stirpem masculam, vel demum feminam superstitis incipiat successio? — quae quidem omnia alibi examinanda hic praetermitto — in notione formanda minime curari, dum non ad essentiam pacti confraternitatis vt dicunt, sed naturalia tantum, vel lege vel obseruantia vel conuentione tandem pacifcentium determinata pertinent, nemo nescit. Omnem potius, si essentiam pacti spectaueris, vim eius ac potestatem in eo sitam esse, vt lex mutuae successiois post vnus alteriusue familiae decessum valitura conderetur, cum rerum gestarum tabulae, quibus solis iam summa habenda est

4) GVIL. AVG. RVDLOFF de pactis successoriis illustrium & nobilium Germaniae, speciatim iis, quae pacta confraternitatis adpellantur. (Rostoch. 1770. 4.) §. 6.

5) IO. WILH. ITTER de feudis imperii cap. 17. p. 783. §. 6.

6) RVDLOFF l. c. §. 9.

est fides, ex iisque rite desumpta argumenta, quibus
 luculentiora vix exstant, tum verborum nominum-
 que adhibitorum vis satis superque declarare mihi
 videntur & optime firmare.

Nomen enim quod attinet, vt ab eo incipiam,
 sicuti fratres naturales arctissimo sanguinis vinculo
 colligati inter alia sibi communia mutuae quoque
 successionis iure tantum non semper fruebantur;
 & foedere tali iunctos, quo nomen fratrum aequae
 ac iura communia sibi tribuebant, mutua successio-
 ne gauisos esse, haud dubium videtur. Nec demum
 ex iure Romano nomen hoc arcessendum putau-
 erim, vt quidam volunt 7), cum antiquitus iam
 moris Germanorum fuerit, vt cuiusuis generis
 coniunctionem seu plurium societatem 8), cuius
 ratio vel in mutua ope ferenda 9), vel in quarum
 vis

7) *Idem* l. c. §. 4.

8) vid. BENED. CARPZOV, de pacto confraternitatis Saxo-Hassia-
 co in Volumine disput. histor. polit. iuridicarum, (Lips. 1651.
 4.) p. 87. §. 8.

9) Cuius innumera exstant exempla apud Io. PHIL. DATI de
 pace imperii publica. Lib. I. cap. XI. p. 81. n. 53. & tot. cap.
 7. inprimis vero cap. 14. p. 103.

vis rerum communione 10) continebatur, fraternitatis nomine insignirent. Quod quidem licet antiquissimis huius generis pactis, in quibus mutua promittebatur successio, seculum XIV., quousque inuestigare nobis adhuc licuit, aetate non multum superantibus, insertum non inueniamus, denegare tamen non ausim, alia nominis eiusdem & argumenti vel superiori iam tempore esse foedera, nisi quod tabulas eorum introspicere nondum contigerit: quae vero a seculo inde XIV. occurrunt, tantum non omnia nomen hocce gerunt 11). Quaecun-

10) Mirum, quam variis & singularibus consociationibus fraternitatis nomen imponebatur! Exempla inuenire licet in *Monum. Boic.* Tom. XII. p. 437. n. 89 & 92. T. III. p. 63. WILL. ROBERTSON'S history of the reign of Charles V. (Lond. 1782. 8.) Vol. I. p. 338. HALTAVS in glossar. iur. German. v. Bruederschafft, qui exempla ex sec. XIII. adfert.

11) Verba pacis confratern. a. 1373. Saxones inter & Hassos, initi sic sonant: „verbruedert und vereint.“ MVELLER loc. cit. Vorstell. II. p. 566. A. 1392. quo renouatum est, dicitur: „Bruderschafft, Eynunge und Verhuntsise.“ MVELLER l. c. §. 10. p. 568. Confraternitatis vero vox (Erbverbruederung) hoc sensu sancta, ut mutuae successiois pactum significet, serioris demum temporis inuentum videtur; nos saltem, ni

cunque igitur hac ratione eaque mente a diuersis familiis composita sunt foedera, vt tanquam fratres se inuicem spectarent, & iura eorum secum communicarent, quamuis nomen non semper sumerent 12); & mutuam singulis post alterius mortem largiuntur successionem, quum e contrario, quibuscunque ab vna tantum parte alteri promittitur successio, nec nomen idem, quantum quidem scimus, subiectum sit nec eadem ratio, quippe quae non tam in successione, quam in aliis rerum momenti collocanda videtur.

§. III.

Quibus diligenter consideratis, non satis intelligo, qui fieri potuerit, vt vel ad vnum omnibus distinctionem inter pacta confraternitatis *bilateralia* f. *reciproca*, vt dicunt, & *unilateralia* adferre placeret,

fallimur, non ante secul. XV. vocem „Erbbruederschaft“, in pacto Saxon. Hass. a. 1431 deprehendimus. MVELLER l. c. p. 572.

12) Verbi causa, pactum inter Bohemos & Austriacos a. 1364 initum: „Vermachung, Vereinigung, Ordnung, Gab, Gemächtaufs, Bündnisse“, tantum appellatur ap. LVENIG Reichs-Archiv. P. Sp. Cont. I. I. Fortf. p. 54. seq.

ret, prouti scilicet vel utrique vel vni tantum pacifcentium vel mutua vel simplex post alterius prolem exstinctam promittitur successio 1), quum, ut mea quidem fert opinio, nec in rerum argumentis ex ipsis foederum compositorum chartis desumtis, nec in ea quam effinxerunt rei notione, illa bene fundata dici queat, quippe quae, si accuratius perpendis, eo imprimis tendat, ut pacifcentes conventionis vi par successione ius nanciscantur; quo non facto, intellectu difficile esset, cur fratrum nomen adsumerent, qui iurium intuitu ab iisdem discrepant; nec demum notas & signa adferre valerem, quibus pactum confraternitatis a simplici successorio pacto recte distinguatur, quo quis ex moribus institutoque Germanorum terras suas vel partem earum post mortem in alterum transferendas curare solebat. Sed ut taceam, ne semel quidem confraternitatis nomen aut eius generis alia pactis successorii simplici-

1) Videtis e. g. sententiae huius defensores PFEFFINGER in Vitr. illustr. T. IV. p. 200. §. 82. lit. a. RYDLOFF loc. cit. §. 10. KIND §. 6. p. 31. Io. IAC. MOSERS Teutsches Staats-Recht. T. XVII. p. 157. §. 183.

plicibus adplicata legi 2), vel ipsa rerum in iis tractatarum argumenta nimio plus docent, non eam fuisse paciscentium mentem, ut fraterno se foedere iungerent, sed aliam aliorum fuisse rationem; id quod ex ipsis eorum, quae talia exhibentur, exemplis propius mox contemplantis, magis illustrabitur.

§. IV.

Ne vero quisquam haec ita forsan liberius interpretetur, ac si pactum quoduis mutuae successione cum confraternitatis pacto aequandum putem, animaduertat velim, ita ea inter se differre ut posterius tunc demum locum obtineat, si ea paciscentium ratio sit atque conditio, ut successione, nisi mutuo stipulati essent, iure nunquam post alterius mortem vindicare potuissent; quare vtrum diuer-

2) Quae enim in pacto Brand. Bohem. a. 1363 incho legitur „fraternitatis“, vox, nil nisi receptionem in simultaneam inuestituram valere, partim ex reliquorum verborum vi & ordine apparet, partim ex iis, quae adiecit celeberr. GERKEN in cod. Diplom. Brandenb. T. III. p. 110 seq. n. 31 ibique not. a. quem quidem vnum mecum sentire observaui, dum in mutuae successione formula definienda confraternitatis rationem positam esse affirmat.

diuersae sint gentes, an vnus diuersae stirpes, nil interest, dummodo hae, in quo rei cardo versatur, diuisione in totum facta tam longe inter se distent, vt tanquam plane diuersae spectatae successionem nullo modo adpetere queant; prius vero omnes alios complectatur casus, ita comparatos, vt ope eius non demum successio constituatur, sed iuri succedendi ac modo noua vis & accuratior definitio inde tantum accedat; sicuti, verbi causa, vnus eiusdemque gentis diuersae familiae, licet arctius coniunctae, quam vt successio iis eripiatur, hereditaria seu gentilitia pacta saepenumero inter se componere solent, quibus inter alia haud leuis momenti argumenta & successionis mutuae vel ad eam stabilendam, vel diligentius determinandam, mentio nunquam iniicitur.

Quae licet penitus perspecta ne dubium quidem admittere videantur, tamen non deesse viros eruditos qui pacta modo memorata probe discernere negligentes, posteriori generi confraternitatis nomen minus recte tribuerint, argumento est illustre illud gentilitium pactum, Bauaricam domum inter & Pa-

lati-

latinam a. 1524 initum & duobus post seculis repetitum, quod nil nisi confirmationem pacti istius celebrati Papiæ facti continet, quo domus Bauarico-Palatina aeternis se vinculis iunxit, & sanguinis agnationisque iuribus stabilitis, mutuae successione legem sancivit perpetuam atque immutabilem, cuius memoriam ut saepius reuocaret & vincula semel nexa amicitiae aequae ac successione magis adstringeret, non vero ius mutuae successione denuo constitueret, semel iterumque pacta haec renouauit, & semel constitutis nouam vim & robur addere studuit. En veram hic pacti rationem, cuius falsam nonnulli nobis obtrudere voluerunt 1), quasi nunc demum successione lex condita sit, quae vetustate iamdudum roborata & firma steterat: id quod magis comprobant pacti a. 1724 repetiti verba, quae praeter mutui auxilii ferendi promissum successione vix rationem habent 2).

§. V.

- 1) PFEFFEL Nouv. Abrégé de l'histoire & du droit public d'Allemagne T. II. p. m. 132 in fine, & PFEFFINGER, in indice, quem dedit, pastorum confraternitatis, loc. cit. T. IV. p. 217. §. 84. lit. a. sq.
- 2) Io. HEINR. BACHMANN Pfalz-Zweibrückisches Staats-Recht §. 86 & 87. Compara quoque, si lubet, ITTER de fens. imp.

§. V.

Est & aliud foederum genus haud raro cum pactis confraternitatis confundi solitum 1), nomine licet parum dissimile, re tamen dissimillimum; unio- nes hereditarias sic dictas (Erbeinigungen) intelli- go 2). Quam quidem vocem pro „quavis plurium coniunctione in perpetuum valitura“, in sensu pri- mo & proprio accipi, ipsum iam nomen, inpri- mis Germanicum optime docet: vocabulum scilicet *Erbe* inter plures eiusdem significationes & perfe- titatem & stabilitatem in posteros transcuram com- plecti, plures animaduertere 3): Einigung s. Ey- nung vero confociationem seu foedus, quocunque demum consilio, inter quascunque personas, vel eiusdem familiae initum, indicare, plura quam quae adfer-

imp. cap. 17. p. 787. MOSERS Familien St. R. T. I. p. 973.

§. 4. b. RVDLOFF l. c. §. 11. in f.

1) e. g. a IO. PHIL. STREIT de pacto confraternitatis inter no- biles aliosque priuatos moribus vsitato. (Erford. 1718. 4)

§. 6. lit. d. p. 20.

2) Quod argumentum ex proposito tractauit IO. DAN. KIND in cit. dissertatione.

3) HALTAVS in glossar. iur. Germ. v. Erbe & Erbeinigung. GOLDAST. de regni Boh. iur. ac priuul. Lib. 4. c. 14. p. 690. lit. 7.

adferre lubet, in promptu sunt documenta 4): itaque nec satis congruam dixerim aliorum definitionem, qui iusto magis verbum hoc restringere cupiunt 5).

Alter vero isque magis vsitatus vocabuli sensus de „ea, quam plures ineunt conventionē de perpetua amicitia mutuaque sibi ferenda ope“, vsurpatur: ex qua notione iam, quid inter hanc & confraternitatis pactum intersit, abunde apparet: huius enim sicuti prima & praecipua lex est mutua inter utramque partem constituta successio, illius quidem omnis vis & potestas in promissa mutua defensione atque consilio versatur: reliqua enim quae notantur discrimina 6), memoratu vix digna putauit.

- 4) Verbi causa v. FR. CARL. V. MÖSERS histor. diplom. Belu-
fig. B. I. p. 34, vbi pactum familiae & LVDEWIG Reliqu.
Mscrpt. T. I. p. 485, vbi transactio sic nominatur. SCHER-
ZII glossar. med. aevi ed. OBERLINI v. Eymung.
- 5) SCHULTER in institutionibus iuris publici L. 3. S. I. §. 9.
p. 319.
- 6) Sic, vt ostendimus, minus recte pactorum confraternitatis
genus statuitur, in quo, aliter ac in vnionibus hereditariis,
ab una tantum parte alteri datur promissum, e. g. ap. PFEF-
FINGER l. c. T. IV. p. 200. §. 82. lit. a. SCHEIDEMANTEL Re-
pertor.

tauerim, quia partim a vero admodum abhorrent partim parum ad essentiam & naturam pactorum spectant. Omnes vero, quotquot inspicere licuit, harum conuentionum tabulae, quamuis plerumque vnionis seu confoederationis, in perpetuum in-
 itae 7) (Eynung, Verbundtnüß) nomine tantum insigniantur, nec vnionis hereditariae vox (Erbver-
 einigung), saltim in antiquioribus, multum de-
 prehendatur, in eo egregie conueniunt, vt defen-
 sionem opemque coniunctis viribus contra quem-
 cunque ferendam inprimis ponant, adiectis mox
 aliis, pro tempore reiue conditione, varii gene-
 ris argumentis, vt de arbitris eligendis & diuersis
 litium per eos componendarum modis, quae deni-
 que procedente tempore copiosius omnia, pluri-
 bus verborum & distinctionum ambagibus circum-
 scripta, exponuntur 8).

Quod

pertor. des Staats- u. Lehnrechts v. Erbverbruederng. KIND
 l. c. §. 6.

7) Etenim sunt & defensionis foedera (vniones) ad vitae tem-
 pus tantum composita, quae huc sane non pertinent e. g.
 inter Landgrauios Thuringiae & Marchiones Brandenburg. a.
 1334 ap. GERKEN in Cod. Dipl. Brand. T. I. p. 139.

8) Quae ne temere dixerim, compara si lubet quae praeter

B

con-

Quod cum ita sit, iis adferri nequeo, quibus persuasum est, sub conventionibus hisce successione legem semper subiectam latere, id quod efficitur cum ea, quam faciunt, verborum interpretatione & instituta exinde cum ganerbinatibus collatione 9), tum ea, quam fouent, opinione, condominium successione esse matrem: sed vt taceam, quod ad prius attinet, pari iure, vt demonstrauimus, voci huic sententiam perpetuitatis adstrui posse, posterius vero nondum extra omnem dubitationem positum esse; cum ipsum vnionis hereditariae vocabulum in plerisque veteribus rerum gestarum monumentis vix reperitur, tum nec vola apparet neque vestigium verborum, quae vnione tali coniunctos in terrarum communiōe vnquam

con-

confraternitatis pacta antiquitas iam inita sunt inter domum Saxon. Hass. & Brand. vnionum hereditariarum seriem ap. MVELLER im Reichstagstheatro Max. I. P. 2. c. 25. p. 354 seq. & LÜNIG R. A. P. Sp. Abt. 2. p. 77 & 118. de LVDEWIG Rel. Mscrpt. T. VII. p. 499 seq. GERKEN Cod. dipl. Br. T. VII. p. 246 seq. quarum quae mihi obuenerunt, in ea, quae 1537 inita est, vocem *Erbeinigung* primo animadvertisse mihi videor.

9) vid. RYDLOFF in alleg. diff. §. 1-3, qui voce „Erbe“, dominium intelligi vult.

constitutos, (condominos dicunt,) ideoque mutuae
 successionis compotes fuisse testentur 10): quid
 quod accedat, vt crebrae sint hereditariae vniones,
 quibus praeter mutuam defensionem & auxilium
 vtrinque stabilitum, vnus infuper successionis par-
 ticeps reddatur post alterius decessum, altero plane
 a successione excluso 11), id quod iure fieri ne-
 quiret, si fundatum esset, quod viri eruditi hic fin-
 xere, condominium, quippe ex quo aequalia vtri-
 usque iura esse deberent. Nec sententiae, pro qua
 propugnauimus, obesse crediderim, quod confraterni-
 tatis pacta inueniantur, vnionum hereditariarum
 nomine insigniri solita, quum partim ei, quae si-
 mul

10) Nomen „ganerbe, gemeiner,“ nunquam in huiusmodi
 conuentionibus, sed plerimum in confraternitatis pactis vsur-
 patur e. g. in literis, quibus Carolus IV. imper. pactum con-
 frat. Sax. Hass. a. 1373 confirmauit „als ihren gleichen u.
 rechten miterben u. gemeineru,“ ap. LVENIG R. A. P. Sp.
 Abr. 4. Abf. 2. p. 3.

11) Digna est, quae hic notetur hereditaria vnio a. 1369 inter
 duces Brunsvic. & Luneburg. ab vna parte & ducem Lauen-
 burgensem ab altera inita, ap. RETHMEYER Braunschweig.
 Chronik, Anhang u. Nachlese zu Th. III. c. 49. p. 1848 seq.
 breui infra adhuc explicanda.

mul inest, mutuae amicitiae tuendae opisque feren-
dae promissioni 12), partim, eius ratione non ha-
bita, latiori vocis sententiae supra expositae, debe-
ri videatur 13), omiſſa quidem eorum opinione,
qui rationem discriminis in inaequali partium con-
ditione collocatam exiſſimant 14).

§. VI.

Dictorum ratione & ordine iam ad eos dedu-
cor, qui leuem tantummodo differentiam inter pa-
ctum confraternitatis & ganerbinatum ſic dictum
intercedere ſtatuunt. Omiſſis vero, quae ad vocis
huius vim enucleandam attinent omnibus ſcilicet

no-

- 12) Ex hoc quidem intelligitur ratio, ob quam, quo iuncti
ſunt dux Brunsv. & Luneb. & princeps Friſiae Oriental. 1691,
fraternali foederi unionis heredit. nomen ſimul impoſitum ſit,
MOSERS Staatsrecht T. XVII. p. 136. §. 64.
- 13) Argumento eſt, quod inter comit. Wirtemb. & ducem
Lotharingiae initum fertur confraternitatis pactum a. 1367
ap. STEINHOFFER Wirt. Chronik Th. II. p. 354.
- 14) Exempli gratia MOSER St. R. T. XVII. p. 156. §. 79. &
qui eum ſectatus eſt KIND I. c. §. 6. quorum quidem opinio,
cuius contraria exiſtant exempla, pactorum naturae & rerum
argumentis repugnare videtur, quod ex parte iam animad-
vertit celeberr. RYDLOFF I. c. §. 12.

notissima 1), aliisque de argumento hoc agitatis controuersis, quae huc non pertinent, id vnum obserues velim, in quo verum signum ganerbina- tus & nota cernitur, primam eiusdem ac praeci- puam legem in certorum bonorum, imprimis ca- strorum, communione (seu condominio) poni, quam nobiles defensionis iunctis viribus quoque modo praestandae causa inire consueuerant, quo firmior esset coniunctio, quoque ab omni re para- tior. Priore quidem momento ab hereditaria unio- ne, posteriore contra a confraternitatis pacto dif- fert, in quo prima spectatur successio; ad quod ac- cedit, quod raro, vel nunquam forsan, quantum nouimus, vniuersa bona in ganerbinatum vocata legantur, ad partem eorum semper restringi solum 2). Nihilominus denegare non ausim, & suc- cessio-

1) Vide SCHERZII glossar, med. aevi editum ab OBERLIN, voce Ganerben, cuius explicatio magis mihi arridet ea, quam amplexus est HALTAVS l. c. eadem voce, quippe qui minus recte successionem ipsi iam rei notioni immiscet: Ganerbe enim in sensu proprio ac vtitato nil nisi condominium signi- ficat. SENKENBERG in selectis iuris & historiarum T. III. p. 489 in fine & p. 525.

2) Eximie totam hancce materiam tractauit omnibus potior ce- leber.

cessionis in ganebinatu rationem haberi, videlicet secundo loco 3), dummodo eam non primam ac praecipuam existimaueris, quae maximam vim ad societatem ineundam habuerit: quod reliquum est, vtrum successio, licet nulla eius mentio facta sit, iam in ipsa terrarum communiōe 4) inter paciscentes constituta ita contineatur, vt superstites in defunctorum confortium locum succedant, anne demum in tabulis de pacto inito confectis (Burgfriede vocantur) successionis forma regunda sit, quaestionem in vtramque partem iam agitatam 5) hic denuo in medium proferre, meum non putavi 6).

§. VII.

leberr. G. L. BÖHMER in egregio tractatu de iuribus ex statu Germ. militari pendentibus (Goett. 1749. 4.) c. 3. §. 4. seq. p. 72.

- 3) BÖHMER l. c. & IOH. AD. KOPP Proben des Teutschen Lehnsrechts P. I. n. I §. I. & 2.
- 4) Cuius enim seu condominii quae vis sit atque potestas Inter Germanos successionis ratione, viri eruditi iam dudum summa cura & diligentia exposuerunt e. g. celeberr. F. C. I. FISCHER passim in scriptis suis de successione inter Germanos vsitata & I. I. REINHARD in deductione: die Gemeinschaft als ein Grund der Erbfolge u. einziger Grund der Lehnsfolge der Seitenverwandten 1755 fol.
- 5) vid. REINHARD l. c. p. 159 seq. ibique not. 99 seq.

§. VII.

Vix ac ne vix quidem quisquam crederet, alia adhuc inueniri posse iura aut instituta, cum eo. de quo hic agimus, recte quodammodo comparanda: attamen non desuere, qui pactum, quod tantum in expectatiua concedenda versatur, confraternitatem appellare haud dubitarent. Sed expectatiuae naturam qui bene cognitam habet, is non ignorabit, eam non ex partium conventionione 1), quam ea, cuius terra eidem subiicitur, cum altera, quae ea imperitur, ineat, pendere, sed potius ex mero domini directi arbitrio, cuius est determinare, cui feudum, si sibi apertum fuerit, denuo tribuere velit, ideoque & ius, ad idem in eundem casum acquirendum:

6) Exempla ganerbinatum fere vbiq; in veterum tabularum collectionibus nobis occurrunt e. g. apud GVDENVM in Cod. Dipl. T. IV. p. 924 seq. SENKENBERG in select. iuris & histor. T. II. p. 349 & 364. Plura quoque de hoc argumento congescit & differuit IOH. GEORG. ESTOR in Auserlesenen kleinen Schriften B. I. p. 39. B. II. p. 367. p. 395. p. 433. p. 528. p. 709 & 750 seq. B. III. p. 62 & 94.

1) IOH. AD. KOPP loc. cit. T. II. p. 294. §. 6. Celeberr. G. L. BÖHMER in principiis iuris feudalis L. I. Sect. I. c. XI, tot.

dum: quod & in feudis imperii locum habet, nisi quod ius imperatoris ea concedendi ob singularem rationem limitibus sit circumscriptum, quos ipsi excedere non licet 2), quos quidem, dum ad rem non pertinent, latius exponere, parum nobis expedit: quod restat, nec mutua sunt iura, neque constituitur ipsa successio, sed ius tantum ad eam olim acquirendam.

Longe alia est pactorum confraternitatis ratio, cuius praecipua differentia eo cernitur, quod ipsi pacificentes, iure sibi inuicem succedendi alias capaces, mutuae successionis ius sibi tribuant post alterius stirpem extinctam, in quo vnus & perpetuus morum iuriumque Germaniae tenor seruetur; nec vnus sine altero successionis fit particeps, sed paria sunt vtriusque iura, quippe fraterno foedere iunctorum; tandem nec ius ad successionem olim acquirendam solum constituunt, sed ipsam reuera successionem, sanctissime tuendam sibi inuicem spondent, in euentum, si alterutrius stirps quondam extincta fuerit, petita insuper saepenumero ab imperatore nec non insecuta simultanea terrarum ita promissarum

2) BÖHMER loc. cit. §. 447. sq.

rum inuestitura 3). Quibus penitus perspectis, quam inaequalis sit vtriusque, expectatiuae & pacis confraternitatis, ratio atque conditio, & quo iure, vti plerumque fieri solet, hoc totum ex illa diiudicetur, facile quisque intelliget 4). Mirum tamen, qui fieri potuerit, vt conuentio, cuius cum rota ratio & structura, tum rei ibidem compositae denominatio plane diuersam ostendunt naturam, scilicet quae inter domum Austriacam & Wirtembergicam a. 1599 Pragae inita est, in pactorum confraternitatis numerum referretur, quod tamen factum esse scimus 5). Fusius rem exponere, meum non est, nec credo fore multos, qui nesciant temporis conditionem atque momenta, quae talia suase-

- 3) Compara si lubet Caroli IV. imp. confirmationem pacti Sax. Hass. quam a. 1373 dedit ap. LVENIG R. A. P. Sp. Abt. 4. Abf. 2. p. 3. seq.: nec non inuestiturae literas, quibus idem imperator Bohemiae principibus ducibusque Austriae a. 1366 singulis alterius terras vicissim vt feuda imperii rogatus concedit ap. LVENIG R. A. P. Sp. Cont. I. 1 Fortf. p. 61 sq.
- 4) MVELLERS R. T. Th. Max. I. Vorst. 2. p. 538. §. 19. II. 3. RVDLOFF in laudato tractatu §. 45.
- 5) I. I. MOSER im Staatsrecht T. XVII. §. 7. p. 15. & Familien St. R. T. I. p. 972. §. 3.

suaserint: sufficiat dicere, ne promissionem quidem successione, nedum mutuae seu confraternitatis factam esse, sed potius Rudolphum, ut archiducem Austriae constitutam in conventionem Cadanensem 6) subfeudi qualitatem terrae Wirtembergicae remisisset, & ad damnum hocce compensandum expectatiuam feudalem, in euentum si ducatus imperio apertus fuerit, sibi reseruasse 7), quae licet cum inuestitura euentuali simul coniungi & ideo expectatiua qualificata fieri videatur 8), longe tamen

6) anno 1534. LVENIG R. A. P. Sp. 1 Abteil. von Oesterreich p. 27. seq.

7) LVENIG R. A. P. Sp. Cont. 2. 4 Abteil. 7 Abfaz von Wirtemb. p. 742. Verba transactionis haec sunt: „dagegen haben wir uns die anwarttschafft und succession dergestalt reservirt u. vorbehalten das, wo berührte Hertzogthumb dem H. Röm. Reich suellig wurden, alsdann u. ehe nicht der Zutritt zu wirklicher Einnohm dem Hauff Oesterreich in Crafft habender Anwarttschafft eröffnet seyn solle.“

8) Verba sic sonant „haben wir uns ausbedingt, das Oesterreich sürohin die Hertzogthumb Würtemberg u. Töckh so oft es von nöthen, jedoch allein zu Beweifung vorbehaltenner unverzügener Anwarttschafft von heil. Reich zu lehen zu empfangen haben.“

men a successione pacto distat, id quod etiam alii iamdiu notarunt 9).

§. VIII.

Expositis iam, quae ad vim propriam pacti confraternitatis rite describendam iustamque eius notionem formandam pertinent, nec, saltem non consulto, omisis, quae ad vera signa, quibus ab aliis similibus pactis discrepat, constituenda momenti quicquam habent, melius vix quae dicta sunt illustrari posse mihi persuadeo, quam si ipsas, ex quibus deprompta sunt argumenta, rerum gestarum tabulas, quae pacta confraternitatis sic dicta inter illustres Germaniae familias inita complectuntur, quoad summam proponerem, ut magis inde pateret, quam parum circumspecte hucusque versati sint viri docti in constituendis normis, ex quibus signa & notas pactorum confraternitatis dignoscerent, & quam leuem in delectu eorum instituendo 1) rationem habue-

9) PFEFFINGER l. c. T. IV. p. 200. §. 82. not. a. n. 4. comparat imprimis celeberr. SPITTLER in der Geschichte Württembergs p. 210 coll. cum p. 128.

1) Videbis e. g. quem PFEFFINGER l. c. T. IV. §. 84. lit. a. p.

habuerint literarum, e quibus ea depromerent, inspiciendarum. Quare cum de ratione, quam inirem, in principiis antea propositis ex ipsis tabulis accurate illustrandis, consilia agitarem, mecum statui, non omnes quidem sed tantum praecipuas in medium proferre easque cum tales, quae fraterni foederis speciem prae se ferunt, nec tamen reuera eiusmodi sunt; tum quae, licet talia forsitan nonnullis non videantur, tamen ea esse probantur; & id quidem ita, ut primo breuem earum narrationem exponerem, dein ex rebus tunc temporis gestis rationes, foedus ineundi, explicarem, denique & ipsum pacti argumentum breui subiungerem: quo facto, & collatione omnium rerum sedulo instituta, ut facilius, quae mens fuerit paciscentium, intelligeretur quodque consilium, utrumne, quo iuncti sunt foedus, praeceptis, quae ex plurimorum concentu collegimus, accurate consentiat nec ne? Quod vero priusquam aggrediamur, iam reliqua ipsius tractatus capita, quo ordine sibi succedant, sum-

217 seq. dedit pastorum confraternitatis indicem, qui quot erroribus scateat, primo obtutu quisque videbit, & MOSERS Sr. R. T. XVII. cap. 85. §. 3 seq.

summam exponere admodum iuvat: scilicet quum
 de vera pacti notione ex rerum argumentis desumpta
 satis disputatum fuerit, dignum, ad quod in rerum
 exponendarum serie progrediamur, argumentum ro-
 bis videtur, pactorum confraternitatis origo atque
 principium, de quibus quae disseruerint viri docti
 quum paucis recensenda putarem, eadem qua an-
 tea ingressus via, vt varias variorum pactorum ra-
 tiones & causas ex ipsis eorum tabulis euoluendis
 rerumque gestarum monumentis introspectendis eru-
 erem, elaboravi: quibus absolutis, ne nimis lon-
 gus viderer, finem prolusioni imposui, reliqua ipsi
 commentationi referuaturus. Et primo quidem hic
 exponemus de ipsa pacti confraternitatis constitu-
 tione, &, quae plerumque in eo tractentur, argu-
 mentis, vbi cum personarum quae eo iunguntur,
 tum bonorum quae mutuo promittuntur, est ratio
 habenda; inquirendum est, quid moribus institutis-
 que patriis debeatur, quid peregrini sit iuris? vtrum-
 ne eadem semper fuerint, quae nunc sunt, quae in
 eo tractantur materiae, an ratio earum mutatio-
 nes subierit? vtrum vnus & perpetuus pactorum
 confraternitatis seruatus sit tenor, ita vt alia prae-
 ter

ter successione proponantur capita, anne mutuae successione lege condita omnia absoluantur? Explicandum porro, quid ad successione stabilendam atque tuendam accedat necesse sit, quae sit bonorum communio, quis tituli & insignium usus, quid fides interposita prosit, quidque iuuet simultanea, quae nonnunquam accedit, inuestitura? Quae subditorum sit ratio, quid sacramenti dictio sibi velit?

Postquam paciscentes sibi metipsi sic fati consuluere, narratur iam, quomodo aliorum rebus prospectum sit; exponitur de subsidiis, quae cum filiabus tum viduis parata sunt; statuitur de aere alieno soluendo, & testamento, si quod conscriptum sit, sancte seruando; adiicitur tandem & mutuae amicitiae colendae promissum. Quibus de pacti natura & argumento disputatis, ad ea deuenimus, quae ad validitatem eiusdem spectant. Dispiciendum tunc, quorum inprimis consensu opus sit ad fraternum foedus nectendum, quidnam momenti habeat subditorum ordinumque prouincialium adensus, quas partes dominus directus, imperator & electores, in confirmatione danda sibi depo-

deposcant, quidque iuris leges imperii, imprimis capitulationes, istis tribuant; denique etiam de iuribus & obligationibus ex fraterno foedere ducendis, quando successioneis euentus olim extiterit, quaerendum erit.

Quae cum ita comparata sint, superest, ut adspergamus quaedam de praecipuis subsidiis, quibus materiam hanc tractaturus utatur: & primo, quod ad scripta attinet 2), quae de argumento hoc, cum in vniuersum spectato, tum de singulis eius generis pactis exposuere, multum utilitatis quemquam ex iis capturum esse fere despero. Si enim recentiorum paucos exceperim, qui, sicuti rei dignitas exposcit, diligenter & egregie reuera de ea commentati sunt 3), vix ac ne vix quidem vnum inuenies, qui

2) Recensum eorum vide apud celeberr. PÜTTER in der Litteratur des Teutschen Staatsrechts Band III. §. 1540. & MOSERS Staatsrecht T. XVII. p. II. §. I.

3) scilicet GVIL. AVG. RVDLOFF in libello singulari de pactis successioneis illustrium & nobilium Germaniae, speciatim iis, quae pacta confraternitatis adpellantur. Rost. 1770. 4. & ION. DAN. KIND & ERN. FRID. AD. L. B. de MANTEVFEL de vniombus hereditariis in Germania per iuris manuarum aequum vtilitatis. Lips. 1785. 4.

qui partibus susceptis satisfecerit, cum quia Romani iuris principiis, quibus imbuti sunt, nimio plus indulgent, tum quod pluribus pactorum tabulis attentius perlegendis, e quibus rerum argumenta recta depromerent ac sedulo illustrarent, superfederi posse, minus recte sibi persuasere. Igitur si quis progressus in argumento hoc explicando facere, aut, si non noui quicquam detegere, rem saltem penitus perspicere velit, ipsos fontes adeundo, ex quibus, quantum libeat, haurire licet, optime sibi consulat, quum tabularum de eiusmodi pactis saltem feriore tempore confectarum inopia profecto non laboremus.

§. IX.

Quibus sic adumbratis, age vero, pergamus ad singula quaedam foederum exempla recensenda, quorum prima suggeruntur haec, quae plerumque pacta confraternitatis perhibentur, nec reuera talia sunt. Initium igitur faciamus, uti rerum gestarum ordo id postulare videtur, ab his quae ab aevo inde remotiore originem duxisse feruntur. Sunt scilicet qui iam ineunte seculo XIV confraternitatis pactum inter Henricum Leonem, principem Mecklenburgicum,

gicum, & Nicolaum VI. dominum de Werle a. 1302. initum esse credant 1), quam ad sententiam probandam non ipsas, vt debuissent, pacti tabulas, sed literas tantum, quibus Nicolaus urbem Wismariam homagium sibi praestitisse testatur, adferunt. Sed quid quaeso opus iis fuisset eiusmodi pacto, cum, vti ex literis diligentius inspectis apparet, iure sanguinis iam quisque successorem in alterius terras merito postularet, nec, vti ob diuisionem feudorum in totum factam fieri solet, successioni confer-

van

1) de LVDEWIG in Reliqu. Mscrpt. T. XII, p. 491. & GERDES in der Sammlung Mecklenb. Urkunden p. 671. vbi dictas literas proponit, cuius haec sunt verba: „inter nos inuicem „confederavimus & compromissimus, — quod subditi nostri „utrobique hinc inde nobis homagium facient, vt sic inter „nos mutua & debita charitas firmiter perseveret -- Igitur -- „recognoscimus quod consules Wismarie, iuramento fidei „praestito nobis fecerunt homagium sub hac forma — si abs- „que herede prius nobis decesserit (Henricus) dominium suum „& ciuitas Wism. nobis cedit, *in isto hereditatis titulo*, ple- „no iure. Si Nicolaus de Rozstock in dominio suo restitutus fuerit — & huic unioni nostrae se adianxerit, tunc „in tuitione vel hereditate domini Magnopol. portionem „quae sibi debetur de iure, vna nobiscum percipiet. „

C

vandae per eiusmodi pactum demum prospicere deberet? — Sed quia Nicolaus Rostochiensis incauto ac improvido animo regi Daniae nexu feudali se iunxerat, & territorii partem reuera iam cesserat, metuentes illi, ne hic, si nec Henrico liberi masculi nati essent, terrarum partem sibi fumeret, conventionem inibant, qua ad tuendam & conseruandam terrarum Mecklenburgicarum hereditatem, quam iure nemo ipsis adimere poterat, subditos sibi inuicem homagio obstringebant; cuius & Nicolaum Rostoch. participem reddere volebant, simulac liberum terrarum dominium ipsi restitutum esset. Quadraginta duobus post annis, confraternitatis pactum inter Iohannem & Albertum fratres, principes Mecklenb., & Nicolaum ac Bernhardum fratres de Werle renouatum perhibetur 2). Cuius argumentum si perpendas, ita tantum eos inter se transegisse inuenies, vt denominatas quasdam vrbes & castra
 simul

2) Cuius a. 1344, initi tabulae exstant apud I. M. PÖTNER Sammlung Mecklenb. Schriften n. Urk. Stück 2. p. 22-25. n. 3 & 4. qui vero conuentionis hereditariae (Erbvergleich) nomine tantum istud insignit. RVDLOFF in der Mecklenb. Gesch. T. II. B. I. p. 286. confratern. pactum adpellat.

simul cum nobilibus sacramentum sibi dicere iuberent, & mortua vna parte sine heredibus, vxores sine impedimento vidualitio frui promitterent 3). Eiusdem argumenti sunt vtriusque pacifcentium litterae. Mutuae successione igitur, quippe quae ipsis dubia non erat, nulla fit mentio, sed rerum momentis temporisque conditione propius consideratis, rationes pacti incundi non absimiles his videntur: nexum aliquem feudalem inter principes Mecklenb. & Brandenb. domum intercessisse, certo certius est 4), nec non dominos de Werle in eundem antiquitus iam vocasse Brandenburgenses, in-

cer-

3) Verba praecipua haec sunt: „betügen dat wy myd gudeme „Willem unde na Rade unser truwen Manne hebben gede „ghedinget — were dat wy affgingen ahne Erven, szo scö „len unse Wyff ere Lyffgedhinge besiten myd Vrede.“ Ad- „licetur demum mutuae defensionis promissio: „Vortmer, mit „weme id usen Bolen schelet, des schölen wy weldig wesen „minne edder Rechtes binnen veer Weckene: kunde wy „des nicht don, so schölen wy en behulpen wesen mid gan- „tzer macht.

4) Satis id probant tabulae, quibus Carolus IV. imp. a. 1347 terram Stargarten, vt feudum imperii, in Iohannem & Albertum fratres confert, ap. GERDES S. M. U. P. II. p. 168.

certain quo iure, constat 5): sic quoque terrae Rostochiensis dominos directos se gessisse reges Daniae, exploratum est 6): nonne forsitan eo, quo subditos sibi mutuo obstringebant sacramento, successioni, cui, licet iure ipsi debita, tot alii inhiabant, prospicere voluere, ut eo melius occurrerent iuribus, quae post unius alteriusve obitum alii sibi sumere possent? id quod magis mihi probare videtur pactum ab eodem Bernhardo & Iohanne filio de Werle cum Alberto Mecklenb. eodem fere modo a. 1377 factum, nisi quod illi terrarum omnium, quippe quas Brandenburgici principes praecipue affectabant, hereditatem, si sine prole mascula decessissent, diserte huic promitterent, vicissim vero vxorum vidualitium conseruandum, filiarumque dotem constitutam stipularentur, cuius ut & auxilii promissi firmandi causa subditorum sacramentum ab vtraque parte

5) Posteriori quidem tempore nexum talem initum esse, neminem fugit, (id quod apparet e. g. ex conuentione a. 1374 cum Carolo IV. inita ap. GERKEN in Cod. dipl. Br. T. II. p. 617. n. 368 & 369.) imprimis vero seculo sequenti, ab a. inde 1415.

6) RVDLOFF I. c. Th. II. B. I. p. 102 & 105 seq.

parte accedit 7), Meliori autem iure, quod a. 1348 inter Iohannem & Albertum fratres, principes Mecklenburgicos & Iohannem & Nicolaum filium, principes de Werle, compositum est pactum, confraternitatis nomen mereri mihi videtur 8); etenim quum, vt audiuimus, Carolus IV. terram Stargarten in feudum imperii eueclum prioribus tradidisset, posteriores, vt successione terrarum, quibuscum simul inuestiti non erant, participes fierent, fraterno se foedere illis iungebant, & ad ius suum stabiliendum homagium a subditis inuicem praestandum curabant. Sequentis autem seculi anno decimo octauo (a. 1418) quod initum perhibetur confraternitatis pactum inter omnes principes de Werle ducesque Mecklenburgicos, litium componendarum & defensionis successioneque mutuae con-

fir-

7) Tabulae hae exstant apud PÖTKER l. c. p. 26. n. VI. Adiecta in fine clausula „wenne wy unsen Veddern desse Degeginge endeget hebben, so scölen see uns desse salve Degeginge von Stunde an wedder endigen,, id tantum vult, vt si principes de Werle pacta haec impleuissent, tunc demum & altera pars conuentioni satisfacere debeat.

8) Exhibet istud PÖTKER l. c. p. 26. n. V.

firmandae causa, in examen vocare dubito, quoniam tabulas eiusdem nondum inspicere mihi contigit 9).

§. X.

Rerum ordo me ducit ad aliud, quod plerumque confraternitatis pactum dicitur, inter eandem domum Mecklenburgicam & Brandenburgensem initum 1). Ex ea, quae antecessit, narratione manifestum iam est, nexum feudalem iamdiu, inprimis vero ab a. inde 1415 inter principes de Werle & electorem Brand. intercessisse, cuius rationes fusius hic explicare non iuvat, nisi quod domesticis belli calamitatibus, quo principum Mecklenb. terrae vexabantur, praecipue eas attribuendas esse probabile sit 2). Eundem duodecim interiectis annis subiit Iohannes de Stargarten, ut redimeret se e captiuitate,

9) vide GERDES S. M. U. p. 145. §. 9. & RVDLOFF I. c. Th. II. B. 2. p. 576.

1) RVDLOFF in dissert. alleg. §. 45. not. c. PFEFFEL nouvel abrégé chronol. de l'histoire & du droit public d'Allemagne, in indice adiecto pactum hoc in numerum confraternitatum retulit, vi & MOSER St. R. T. XVII. p. 108. §. 57.

2) MVELLERS R. T. Theatrum Friedrich V. T. I. Vorst. I. Cap. 13. p. 168. seq.

tate, in quam occasione belli inter ipsum & electorem Brand. orti inciderat 3). Quare cum stirpe principum de Werle a. 1436 prorsus extincta principes Mecklenb. terras eorum occupassent, atque Sigismundus imperator ordines prouinciales, vt electori Brand. obsequium praestarent, frustra diu modo iussisset, modo iuris via litem componere tentasset 4), sex demum post annis inter Fridericum II elect. Brand. omnesque principes Megapolitanos res omnis ita transacta est, vt ordines prouinciales Mecklenb. interposito iureiurando fidem promitterent, eo consilio vt si tota stirps mascula ducum exaruisset, omnes ipforum terrae ad domum Brand., seruatis quidem earum iuribus, deuoluerentur, filiae vero superslites dote debita ac digna instruerentur: conuenit insuper, vt Brand. elector. vicissim iuribus, quaecunq; sibi arrogauerat, sponte renunciret & consilium auxiliumque illis polliceretur 5).

Eodem

3) MVELLER I. c. p. 180. (eq. GERKEN in Cod. Dipl. Brand. T. VII. p. 161. n. 56. LVENIG R. A. P. Sp. 4 Abt. 3 Abt. p. 5.

4) MVELLER I. c. p. 182. & LVENIG I. c. p. 6.

5) Tabulas conventionis a. 1442 initae inuenies apud ANT.

Eodem anno cum vtrique pacifcentes Friderico III. imp. comitia habenti Francofurti ad Moenum pactum hoc confirmandum offerrent, hic adhibito principum imperii consilio non modo pactum illud comprobavit & consensu suo firmavit, sed etiam in euentum, si duces sine liberis masculis decessissent, electorem eiusque heredes omnibus eorundem terris simul inuestiuit 6), subditosque fidem iis promissam seruare iussit: quae quidem euentualis inuestitura in sequentibus literis inuestiturae Brandenburgensibus, adhibitis semper iisdem verbis, repetita legitur, nisi quod post Pacem Westphalicam obcessos in eiusdem art. XII. principatus, Suerinensem & Ratzeburgensem, & ad has terras successio euentualis extensa sit 7). Quae cum ita sint, quod demum

FABER in der Europ. Staatskantzley T. XIV. p. 95. seq. lit. k.
MVELLER l. c. p. 183. & LVENIG l. c. p. 7.

6) Verba, in confirmatione obuia, haec sunt „und den Marckgraven Irn Erben u. Nachkomen *Lebenschaft darüber getan*„ vide FABER l. c. p. 110. & LVENIG l. c. p. 11.

7) Verba, quibus literae inuestiturae ab a. 1487 vsque 1699 vtuntur, ita sonant „*verleihen* u. bestaetigen Wier — das *Angefell* des Hertzogthumbs zu Mechlenburg„ quae quidem exspe-

demum iure conuentio haec pactis confraternitatis a nonnullis adnumerari possit, merito quisque mirabitur, praesertim cum vel iidem auctores notionem eorum ita formare soleant, vt mutuae successione legem, extincta alterius partis prole mascula, praescribant. Ex ante dictis potius perspicuum est, omnem pacti huius incundi causam & modum attulisse temporum conditionem, cui vt inferuient, ducibus Megapolitanis prudentia suasit, quippe dum a nexu feudali, ad quem elector Brand. successione quondam melius obtinendae causa prouocabat, vix ac ne vix quidem se liberare potuissent, nisi quam arripuerant possessionem, eo modo stabilire studis-

expectatiuam feudalem cum inuestitura euentuali conueniam significare notauit iam, cum quo sentio, perill. G. L. BÖHMER in Iure Feud. §. 174. n. a. Tabulae ipsae existant apud FABER l. c. p. 115. lit. P. seq. & p. 139. lit. z. Plura circa successione hanc ab a. inde 1693 inter vtramque partem acta, imprimis vero, quicquid de vsu tituli atque insignium, quibus vti coepere Brandenburgenses Marchiones a. 1708, disceptatum est — quae omnia a proposito omnino aliena hic omitto — quomodo composita sint, videre licet apud FABER l. c. p. 145. seq. & p. 33 & 67. lit. a. & LVENIG l. c. p. 278 & 289.

duissent, vt dimissum nexum feudalem promissa
 successione, cuius metuendae nulla adhuc causa ade-
 rat, compensarent, nec tamen elector Brand. mino-
 ri pretio, quam spe obtinendae tandem exoptatae
 istius successione adductus, omni, quo hucusque ga-
 visus erat iure, se exui passus fuisset,

§. XI.

Admodum dubito, fore quemquam, qui, quod
 a. 1433 inter comites Hohensteinenses ab vna & co-
 mites Stolbergenfes & Schwarzburgicos ab altera
 parte initum dicitur confraternitatis pactum 1),
 quodque rectius ab aliis unilaterale, licet iniuste
 confraternitatis, vocatur 2), si argumentum accu-
 ratius inspexerit, vlla pacti confraternitatis vestigia
 continere sibi persuadeat 3); potius temporis istius
 tur-

1) MOSERS St. R. T. XVII. p. 154. §. 75. & Fam. St. R. Th.
 I. cap. 13. p. 1011. Auctor tractatus: Kurze jedoch bellän-
 dige Deduction der Grafen zu Schwarzburg u. Stollberg we-
 gen der Hohensteinischen Herrschaft Lohra u. Klettenberg
 (1671. 4.) promiscue modo Erbverbraederung modo Erbver-
 einigung illud adpellat.

2) RVDLOFF in diff. cit. §. 10.

3) Exhibet pacti exemplum, vt videtur, mendosum LVENIG R.
 A. P. Sp. Cont. 2. Fortf. 2. Abf. 6. Abf. 21. p. 285 seq.

turbis ac calamitatibus commotos comites, suadentibus ordinibus provincialibus, hereditarium foedus, quo ferrarum defensionem mutuoque auxilio prospicerent, componere voluisse apparet 4). Postquam enim cum variis occasione belli illati adversus inimicos ferendae opis & commoda inde obtenta dividendi modos, tum litium inter se ortarum per electos arbitros decidendarum rationes prolixius enumerarunt, denique addunt, se ad maiorem pacti firmitatem atque constantiam, si sine virili stirpe decederent, comites Stollberg. & Schwarzb. ad successionem in terras denominatas, quatenus domini directi consensum impetrare valerent, vocasse, subditosque sacramento hereditario illis obstrinxisse; simul vero privilegia & iura eorum servanda atque tuenda stipulantur, & viduis sustentandis, filiabus & fororibus dotandis, prouident, adspersis denique aliis circa successionem plerumque ob-

4) „dafs wir betracht große anlangende Noth, die danne von den Kezern lange Zeit getrieben u. auch mercklichen Nutz, unser Land u. Luthen, — „Wir sollen u. wollen Ihrer, u. sie uns wieder Sachen gegen jedermelichen getreulich, behülffen u. gerathen seyn, nach aller Redligkeit u. besten, Vermögen,“

obuiis 5). Tum argumenti enarrati ratio, tum verborum nexus & structura pactum hoc confraternitatis adpellari vetant, nisi, quia vna pars alteri successionem spondet, & alteram idem in aliis forsitan literis fecisse, coniiicere velis, quod tamen prius probandum esset, quum tabulae propositae ad aliud eiusdem argumenti non prouocent. Nec verba, quae, dum debita bonis inhaerentia successores valida agnoscere iubent comites Honsteinenses, pronunciant, aliud quicquam valent, ac se idem seruire velle, si ita res forsitan euenerit, vt terra aliqua comitum Schwarzb. aut Stollberg. ad eos deuolueretur; minime vero mutua indigitatur success-

- 5) „Haben wir vor uns u. unsern Leibes-Lehen-Erben zu
 „hauffe gesetzt erblich u. ewiglich - zu Stollbergk u. Schwartz-
 „burgk u. zu oiren Leibes-Lehens-Erben mit-Lora, Cler-
 „terbergk, Schartfeldt, Benkenstein, Elrich u. Bleicheroda
 „mit allen Zugehörungen - u. was wir *dis mit dem Leben*
 „Herrn mögen überkommen, in solchermasse, wer ins daß
 „wir ohne Leibes Lebenserbn abegingen, daß dann die ge-
 „nannten Schloß - uf unse Ohemen u. oire Erben sollen sent-
 „lich gefallen, — u. auch alle Mannschafft Gorteshuels u.
 „Pfaßheide, Stete, Borgere u. Gebure bey alle oire Friehey-
 „ten u. bey allen Herkommen *blieben lassen* — des zu be-
 „sterigen haben wir alle amblüthe unsen Ohemen eine rech-
 „te *Erbbuldigung lassen thun.* „

cessio 6). Anne vero seculo antecedenti tale foedus iam initum sit, maiori iure quaeri posset, quum tabulae exstent, in quibus Carolus IV occasione iurisiurandi feudalis a comitibus Honstein. & Schwarzb. vt imperatori & domino directo sibi praestiti, mutuam singulis, de imperio bene meritis, in alterius terram expectatiuam tribuit 7); nec tamen sanctio haec foederis memorati occasionem praebuisse videtur, cum nullam eiusdem iniecerit mentionem. Quod reliquum est, quis pacti euentus fuerit, quaeque rerum in ipsa successione vicissitudines, dum nullius momenti hic sunt, relinquere licet 8).

§. XII.

- 6) „Desgleichen wir u. unse Erben gegen Mannschafft, Borger
„u. Dörffer, die von ein uff uns verstorben, u. gefiele, also
„auch holden sollen u. wollen ohne Gefehrd.“
- 7) Literae hae, quae a. 1349 conscriptae sunt, exstant ap.
LVENIG in Spicilegio seculari T. 2. p. 1876. „Und thun
„en besondere Gnade mit unser Königl. Gewalt, das Gü-
„ther u. Heinrich zu Schwartzburgh u. ihre Kinder des Hein-
„richs Grafen zu Hohenstein, u. Er ihr hinwieder rechte
„Erben sein sollen, Festen, Land Lehen Erb u. Gut zu be-
„sitzen und einer von dem andern Anesalles zu warten von
„Todes wegen.“
- 8) Quibus pernoscendis qui studet, adeat MOSERVM l. c. &
de-

Ex eo, qui communis fere redditus est, errore, mutuae successione legem in pactis confraternitatis ineundis non requiri, orta est quoque plurimum opinio 1), qui gentilitium pactum inter domum Brandenburgicam & Zolleranam a. 1695 initum pro tali habendum esse credunt 2). Etenim principes Zollerani tantum Electori & Marchionibus Brand. successione promittunt, nec vicissim hi illis quicquam spondent praeter titulum atque insignia, quibus Burggravi Norimbergici utuntur, gerenda, ita tamen ut nec iuribus domus Brandenb. & vel iuniorum principum, nec confraternitatis pacto Saxon. Brandenb. Hassiaco ullum inferatur detrimentum, ex quo quidem, nec successione eventualem, ut quidam perhibent 3), in Burggraviatum Norimberg.

deductiones de hac re conscriptas ut & SCHEIDTS Anmerkungen zu Mosers Einleitung in das Braunsch. Lueneb. Staatsrecht p. 255.

- 1) MOSERS St. R. T. XVII. p. 116 seq. RVDLOFF in diss. cit. §. XI. & PFEFFEL Nouvel abrégé, in indice adiecto.
- 2) Exstant pacti tabulae ap. LVENIG R. A. Spicil. Sec. T. I. p. 349. seq. §. 5.
- 3) e. g. PFEFFEL l. c. T. II. p. m. 448. ad a. 1695.

berg. illis concessam esse, facile intelligitur: cum enim, vt fertur 4), repromissionem seu potius compensationem aliquam postularent Zollerani, responsum est, nullas hoc tempore Electori esse terras, de quibus libere statuere liceat. Occasionem vero ad pactum ineundum inprimis dedisse videtur ea, quae a prima inde origine Zolleranis cum Burggrauiis Norimb. intercesserat diuisio, nec, cum hi ad electoratum eueherentur, arctior reddita coniunctio, nec, cum fraterno se foedere iungerent Hassis atque Saxonibus, mentio agnatorum illata, qui contra in pactis, inter se aequae ac cum aliis iudicis, electori & marchionibus Brandenb. nunquam consulere. Memores denique communis originis sanguinisque quo tenebantur vineuli principes Brandenb., quum successioni futurae in terras Zolleranas impedimenta ab antiqua seiunctione repetita ne obicerentur metuerent, pacto, quo minus spe suauissima exciderent, impedire studebant; reuocabant communis stirpis memoriam, spondebant sibi inuicem mutuum auxilium ac defensionem, concedebant denique & Zollerani principes, si forte sine prole mascula

4) MOSER l. c. p. 124.

cula decesserint, Brandenburgicis ius successionis, quod consanguinitatem iam illis tribuere confitebantur, nihil vero, praeter quod dictum est, stipulabantur; additis demum quibusdam de iureiurando subditorum, privilegiis eorum seruandis, alienatione terrarum prohibenda, vidualitio & dote, & quae sunt id genus alia.

§. XIII.

Nec quod paciscentes conuentioni suae saepe numero indunt confraternitatis nomen, rei veritatem semper praestare, cum verborum ambiguitas, tum imprimis nominum in eiusmodi pactorum adhibitorum varietas iam docent: quare si in indole eorum diiudicanda succedere velis, argumentum & rationem accurate inquirere, & cum his, quae iustae notioni respondent, comparare debes. Argumento sunt pacta, quae inter comites Gleichenenses ab vna & comites Hohenloicos, Schwarzburgicos, Christianum Schenck liberum Baronem de Tautenburg & comites Waldecenses ab altera parte vno eodemque fere tempore ab anno 1621 usque ad 1623 inita, & uno omnia die, quarto Iunii a. 1623, a domino

mino feudorum Gleichenfium directo, Ioanne Cafimiro duce Saxonico, confirmata sunt 1). E quibus vt unum, quantum fufficit, adducam, ei, quod fecere comites Gleich. & Hohenlohici a. 1621 die XXVII Aprilis, nomen ipfi impoferunt confraternitatis, Ioannes Cafimirus autem tantum fuffeptionis pactum iftud adpellat 2), idque iure, quia folus comes Gleichenfis poft mortem fuam, fi heredes mafculi non fupereffent, fuffeptionem in terras fuas alteris promittit, qui viciffim nil aliud fpondent, nifi aeris alieni summam, 25000 florenorum fcilicet, foluendam praeter funebres fumtus coniunctim a fuffefforibus faciendos, & alia quaedam, quae ad feuda recipienda, Auguffanae confeffionis doctrinas falvas feruandas, contractus atque legata implenda, filiasque dotandas fpectant.

§. XIV.

1) vide MVELLERS Sächfifche Annalen ad h. a. MOSER in St. R. T. XVII. p. 152. & 153. §. 71-73. omnes haec conuentiones in indicem pactorum confraternitatis retulit.

2) LVENIG in Spicileg. Secul. P. I. p. 310. feq.

Sed omiffis reliquis vel eiusdem vel fimilis argumenti pactis 1), quae quisque ex recensitis facile metiri poterit, iam de his dispiciendum efflet, quae primo quidem obtutu confraternitatis pacta forfan haud videantur, licet reapse pro talibus fint habenda. Verum ne nimis longus fim, vnum tantum in medium proferam, quod ob nomen, quo insignitum est, vnionis hereditariae, forfan impugnari posset; intelligo pactum inter Eberhardum comitem

Wir-

1) Exempli gratia, quod inter duces Luneburgenses & Brunsvic. Wilhelmum & Magnum Torquatam ab vna, & duce Lauenburg. ab altera parte a. 1369 initum fertur pactum, cuius non ipsae quidem tabulae, sed literae tantum vtrunque super pacto confecto datae exstant ap. RETHMEYER Braunsch. Chronik. Anh. p. 1848. seq. & PHIL. FRID. STRUBE in vindic. iur. Br. & Luneb. in ducat. Saxo-Lanemb. (Goett. 1754. 4.) cap. 3. p. 41. §. 14. seq. revera tantum vnio hereditaria sic dicta videtur, nisi quod ab vna parte successionis promissum adiectum sit. Nec rectius pactum, quod a Wenceslao duce Luxemburgico de ducatu suo, si stirps mascula exaruisset, in fratrem Carolum IV imp. eiusque heredes transferendo, initum legitur ap. LVENIG in Cod. German. diplom. T. I. p. 1389. seq. ad confraternitatis pacta a nonnullis refertur, cum tantum successionis, iure sanguinis iam debitae, promissum ab vna parte alteri datum contineat.

Wirtembergicum & Lotharingiae ducem Iohannem, sex annos post nuptias ducis cum Sophia comitis filia celebratas compositum 2), cuius integras tabulas mihi, licet plures scriptores perscrutanti, nondum inuenire contigit. Cuius si argumentum inspexeris, quod ad mutuam alteri promissam successionem post alterius sine prole decessum spectat, veram confraternitatis speciem illo comprehendendi non amplius dubitabis; nominis vero, quod praeterea pro quavis conventionione in perpetuum valitura in sensu primo sumi, supra iam demonstrauius 3), leuem tantummodo rationem habendam esse intelliges. Nec ex eo, quod in literis, quibus terra Wirtembergica in ducatum & feudum imperii masculinum effertur, post extinctam prolem virilem, inter domania imperii referendum, iuribus domus Lotharingicae tam parum prospectum sit, contrariam rationem inferendam quisquam putaverit, quum conditiones, quae fraterno foederi forsan adiectae, sanctioni eius-

mo-

2) Vt perhibet STEINHOFER Wirtemb. Chron. Th. II. p. 354. qui a. 1367. pactum initum esse refert.

3) in §. V.

modi locum dederint, plane ignoremus. Quis quaeso contendere aulit, domini directi siue Caesaris siue regis Franciae consensum, cujus assequendi studium duci Lotharingiae ab Eberhardo disertis verbis iunctum erat, reuera infecutum esse, sine quo tamen totum pactum omni vi ac robore caruisse, certo certius est? Nonne ipse Carolus IV imp. rei suae nimis studens, cui, vt Bohemiae regi, feudali partis terrarum nexu iam obligatus erat Eberhardus, pacto huic conficiendo impedimenta saltem mouere poterat?

Verum enim vero satis superque de notione pacti confraternitatis disputauimus: progrediamur iam ad alteram speciminis partem, originis eiusdem rationes paucis exposaturi.

Pars Posterior.

*Explicantur nonnulla de origine atque principio
pactorum confraternitatis.*

§. XV.

Quam parum de his disseruerint viri docti, quaeque disseruerunt, quam dubia sint, quamque

iii.

infirma, quibus nituntur, argumenta, haud difficile cuique erit perspectu ex ipsis eorum scriptis: quo facilius ignoscendum putaverim, discessisse me a gravissima eorum sententia, quum in plane diuersam me rapiant argumenta, haud leuissimi momenti mihi visa, quae ex ipsis rerum gestarum tabulis diligenter perscrutatis collegisse mihi videor. Tantum non omnes viri summi in eo quidem conueniunt, quod vniuersè dictum non denegauerim, originem pactarum confraternitatis explicandam esse ex veterum temporum turbis, cum, iuribus incertis, vi & armis ius quisque quaerere, acquisitum tueri anniteretur; nisi quod pauci opinionem semel susceptam magis excolere studuerint, additis nonnullis iisque sat speciosis argumentis. Turbidum tempus, innumera dissidia, nata inde bella priuata, pax publica ad hominum licentiam refrenandam vix vnquam valens; inde principum aliorumque, qui pacis sanctionem tuerentur, confociationes, focii mox, qui quo arctius eo firmiter jungerentur, omnia inter se participantes, terrarum atque bonorum consortes; quid mirum iam, quod communio (condominium, Ganerbschaft dicunt) successionem, cuius omnis

sons & origo inter Germanos habetur, mutuam sibi tribuerit? En mutua iam, quae adest, successio, ex condominio pendens; quid demum abest, quin pacta, in quibus mutua successio lex prima est atque summa, inirent, fratrum nomen inuicem induentes, quod seculo demum XIV factum esse dicitur 1).

Sed vt taceam, quae iam semel monui, ea, de quibus sic exponitur, foedera hoc inprimis consilio esse iuncta, vt collatis viribus consiliisque se inuicem contra incurfus aliorum tuerentur, quod quo facilius adsequerentur propositum, castrorum communionem inibant; minime vero successionis, in qua vnice pacti confraternitatis ratio ponitur, nisi quod sponte a condominio proficisceretur, rationem vllam habitam esse, quid quod iam alias moris Germanorum fuerit, vt terrarum consortes sibi inuicem succederent, quare non demum ad confo- ciationes istas, ex quibus ratio illustretur, recurrendum videtur; et hoc exploratum putauerim, mutuae successionis pacta aetate non inferiora videri istis foederibus; quidni ergo eodem iure, quo illi,

in-

1) RVDLOFF in cit. diff. §. 1-4.

inverso ordine colligerem, Germanos, qui per pacta successionem in alterum deferre consueverant, quo firmitus ea constarent, id egisse, ut terrarum, in quas mutuo succederent, consortes ac condominos se constituerent. Et sane si dicendum quod res est, vero admodum congruere mihi videtur, Germanos, quos in hoc, quod successionis pacta inirent, non nisi mores institutaque vetera, ad naturae praecepta admodum accommodata, secutos esse notissimum est, perinde ac unus in alterum pacto successionem transferre solebat 2), & mutuam sibi successionem impertiisse, propterea quod vel seculo XIII, iam, saltem inter nobiles, eiusmodi pactorum exempla inveniuntur, licet confraternitatis nomine nondum insignita, quod nihilominus in antiquitate quaerendum videtur, cum archissimo amicitiae aut cuiusvis communionis vinculo nexos fratrum nomen sibi indidisse,

2) *Idem* l. c. §. 5. Kopp Proben des Teutschen Lehnrechts T. II. p. 294. §. 6. generos. DE SELCHOW in elem. Iur. Germ. §. 623. PÜTTERS Beiträge zum T. Staats- u. Fürstenrechte B. II. Abh. 29. *Idem* in egregio tractatu de normis decidendi successionem famil. illustrium controuersam. Goett. 1757. 8.

disse, societatemque fraternitatem appellasse, neminem lateat: dolendum modo, exempla ad nos non peruenisse. Rationem vero vniuerse spectatam, si inquiras, ob quam procedente tempore illustres in primis Germaniae familiae ita se iunxerint, in incertis ac ambiguis, quibus successio regebatur, normis ponendam esse, temporum conditio fidem mihi facit. Eo usque enim eius ratio turbata fuit, ut magna saepenumero, vel inter ipsos cognatos, dissidia de principatu obtinendo orirentur, nec hi, postquam ipsi de re conuenerant, ab aliis vel plane diuersae stirpis tuti essent, quin saltem partem terrarum deberi sibi contenderent: quo melius igitur terrarum saluti consulere, nec respublica detrimenti quicquam inde caperet, litigantes ita rem transigere, ut fraterno se foedere iungerent, quo suas quisque terras post prolem extinctam alteri sponderet. Componebantur ita multa dissidia & vel bella, ob successionem gesta; prospiciebant sibi eodem modo familiae, per longum tempus eatenus iam seiunctae, ut successionem in alterius quisque terras vix affectare auderet. Modo & is erat rerum status, ut quis ab altero in clientelae nexum vocaretur, cuius

ius grauissimum iugum subterfugere annitens successione alteri promittebat; procedente demum tempore re ita immutata, vt vicissim eandem stipularetur in terrarum alterius partem. Mox terrarum fitus, infirma vnus progenies, callidissimum alterius ingenium arte persuadendi admodum pollens & magna semper affectans, id effecerunt, vt mutuae successione pacta componerentur, mox & sola amicitia, quae inter vtrumque intercedebat, confraternitatem suasisse probabile videtur. — Iam vero si in ipsum initium pactorum confraternitatis inquirere velis, eo res redacta videtur, vt vix ac ne vix quidem certi quicquam explorari hic posse confidam, cum ipsae rerum gestarum tabulae per rariora, quae supeditant, exempla nos parum adiuuent. Nec ideo ea antiquitus iam in vsu fuisse denegauerim, cum ne causam quidem videam, ob quam post hereditarias vniones ea reiiciamus: etenim vt omitteremus de originibus pacti Saxon. Hass. Brandenb., vberiore quondam commentatione amplectendis, hic aliqua differere, quippe quas, aliter ac alii volunt, annum 1373 aetate superare mihi persuadere deo

deo 3); & priore iam seculo, ni fallor, pacta inita legimus, quae licet nec confraternitatis nomine notentur, nec plura postea in iis consilui solita complectantur, tamen ob conditam mutuae successione legem inter ea referre non dubitamus 4), quare & alia eiusdem argumenti exflare, non sine iure crediderim. Quibus ita expositis, si qui forsitan me nimis a vero aberrasse putent, confiderent velim, me aliorum exemplum secutum, rem talem, qualem animo concepi, tantum proponere, nemini vero pro certa ac indubia obtrudere voluisse, aliorum iudicio relicturum, vt vera a falsis discernent, dummodo non omni argumentodeslitutum fuisse me intellexerint: ad quod magis probandum iam

id

3) I. G. HORN *genauere Untersuchung des wahren Ursprungs u. Anfangs der Sächsl. Hess. u. Brandenb. Erbverbrüderungspacten in SCHMINKII monim. Hass. T. III. p. 9-116. & DE LVDEWIG in Rellg. Mscrpt. T. IX. p. 679. & 680. ibique tabulas a Ludovico Bauaro a. 1329. Papiæ datas.*

4) Vide e. g. *Codicem epistolarem Rudolphi, opera MART. GERBERTI in auctario diplomatico p. 206. n. VI. vbi tabulae existant, quae mutuae successione pactum a. 1283 compositum produnt, quod, licet nomine confraternitatis carens, eidem tamen omnino aequiparandum videtur: & MOSERS St. R. Th. XVII. p. 153. §. 74.*

id mihi est negotii, vt ad argumenta, quibus sententiam meam firmaui, e tabulis, ex quibus ea recte desumpta videntur, diligentius illustranda accedam.

§. XVI.

Inprimis quidem pactum confraternitatis inter Austriacos duces regesque Bohemiae initum dignum mihi videtur, cuius breuicem exponam historiam, cum ob initium de quo disceptatur, tum ob rationum, quibus originem debet, varietatem & nexum. Affectabat iam Ludouicus Bauarus inde a regni sui initio Imperii partes, quo hoc imminueret, domum amplificaret: sic comitatu Tyrolensi a. 1342 vsurpato, stirpem Luxenburgicam non minora volutantem, Iohannem scilicet ac Carolum filium, inimicos sibi reddebat: alterius quisque vires atterere studebat atque debilitare, quo magis ipse subinde eueheretur, media inter vtrumque stabat Austriaca domus, aequas lances seruare cupiens. Capeffenti demum regni habenas Carolo IV. renitebantur Boici principes, &, qui imperium appetebant, aduersarios ipsi parabant. Idem rerum augendarum studium suspectum reddebat Carolum vicinis

cinis omnibus & vel ipsius genero Rudolpho IV.
 Aufriaco, quem, maiorum exemplo, cuiunque
 iuri, quo quam terrarum suarum partem vindicare
 posset, a. 1360 renunciare defensionisque foedus
 secum inire adegerat. Sed belli sibi mox inferendi
 fama commotus Rudolphus cum Ludouico Hun-
 gariae rege fratrum foedus iungebat, quod ita
 Imperatorem irritauit, vt ope promissionis ab ele-
 ctoribus factae Aufriacam domum a successione
 imperii in perpetuum arcere tentaret. — Muta-
 bantur mox tempora, mutabatur quoque Caroli
 consilium: vindicabant enim Aufriaci duces post
 mortem Mainhardi a. 1363 comitatum Tyrolen-
 sem, licet repugnarent Bauariae principes, bellum-
 que inde mouerent, quod Carolus non modo ae-
 quo animo ferebat, sed & inueterato odio & eupi-
 dine imminuendi domum Bauaricam ductus comi-
 tatum Tyrolensem, vt imperii feudum, solenni ritu
 ducibus tradebat; quo facto, reconciliari illis ac Lu-
 douico Hungariae regi, quin & confraternitatis pa-
 ctum a. 1362. cum illis inire, duobus post annis
 illud renouare spe prosperi euentus adductus ob de-
 ficientem adhuc prolem domus Aufriacae, ita vt,
 renun-

renunciante Ludouico omni suo in Austriam iuri, Bohemiae principes post exitum stirpis Austriae, nullo iam praeunte, successione potiri possent. Simul multo melior Carolo se offerebat occasio ad imminuendam domum Bauaricam: scilicet intercedebant Ludouico Romano & Ottoni, Marchionibus Brand. inimicitiae cum fratribus, ducibus Bauariae, a diuisione feudorum per mortem Mainhardi, Ludouici senioris filii, apertorum profectae, quare cum aduissent Norimbergam a. 1363, persuadebat iis imperator tempori inferuiens, vt successorium pactum inirent cum tota sua familia, vi cuius, consentiente Carolo vt domino directo, coniuncta maner in feudum recipiebant Wenceslaum ac Iohannem, marchionem Morauiae, hoc consilio vt, eueniente eorum morte sine sexu virili, successio- nis in Marchiam capaces eos redderent; quod quidem pactum eodem adhuc anno confirmauit imperator, accedentibus literis consensus electorum.

Quibus quidem expositis diligentius consideratis, facilius intelligitur, quam inania sint eorum studia, qui altius & ab eo tempore, quo Habsburgica stirps Austriae imperare coepit, initium

tium confraternitatis inter illam & Bohemiae reges
initae repetere audent. Quae enim a. 1277 & 1281
inita perhibentur pacta 1), cum tabulae eorum par-
tim deficiant, partim quae proferantur, plane alius
sint argumenti 2), tam dubia & incerta sunt, ob me-
ras scriptorum assertiones fluctuantes atque ambi-
guas, vt eadem in recensum vocare, vix operae
pretium habeam: nec sane maiori nititur fide, sal-
tem si successum respicias, & melioribus argumen-
tis, quod a. 1306 compositum fertur fraternalium
foedus inter Austriae duces regesque Bohemiae 3),
cum, quae ad veritatem eius probandam adferun-
tur scriptorum narrationes, nil certi expriment, sed
rem potius in medio relinquunt 4). Quare laterem
profecto lauant, qui ex tabulis, in quibus Austriae
duces Leopoldus & Rudolphus, quodcumque sibi ar-
roga-

1) MELCH. GOLDAST de regni Bohem. iuribus ac priuileg. comm.
edit. a SCHMINK T. I. Lib. 6. c. 18. p. 1152. & MFSERS St.
R. T. XVII. p. 13. §. 3.

2) LAMBACHERS Oesterreichisches Interregnum §. 159. p. 207 &
Beilagen n. 74.

3) M. I. SCHMIDTS Geschichte der Deutschen, B. V. p. 124.

4) Videlicet verbi causa GERH. DE ROO annales rerum ab Au-
striacis gestarum ad dictos annos.

rogare possent ius vindicandi vel Bohemiam vel Morauiam, vel totam vel pro parte, sponte relinquunt 5), causae suae argumentum eruere opinantur, cum non omnia demum iura ex vno fonte, scilicet mutuae successione pactis, duci certissimum sit. Primum igitur, quantum quidem certo scimus, fratrum foedus a. 1364 initum inuenitur, quo iuncti sunt Carolus IV. imp. & Austriae duces Rudolphus eiusque fratres; cuius licet alia ratio, ac quam rerum antea narratarum ordo & necessitudo prodidere, in ipso initio declaretur, videlicet propinquitas paciscentium, huic tamen non tam anxie inhaerendum esse puto, quia Carolus ingenio nimis indulgens, dum veri speciem semper prae se ferebat, consilia sua falsis rationibus velare consueuerat 6). Sed cum constituta ibi mutuae successione lex spem eius nimis differret, & post Ludouicum Hungariae regem, qui extincta stirpe prin-

5) GOLDAST l. c. in append. p. 47. n. 27. & p. 107. & LVENIG in Cod. germ. dipl. T. I. p. 1238. n. 222.

6) LVENIG R. A. P. S. Cont. I. I Fortéz. §. 44. p. 54 seq. „sintemahl wir Banden halber von Natur u. der Geburt sipplich zu einander gehören.“

principum Austriacarum ob anteriora foedera Carolum anteibat, eum reiiceret, id ipsi annitendum erat, ut impedimentum hoc amoueret, quod ita prospere cessit 7), ut duobus interiectis annis, aliud componeret pactum, quo Ludouico prorsus excluso, successione sibi soli seruaret, & sua cuique pacto confirmatio a Caesare quoque statim subnexa legitur 8): denuo & primo post hoc seculo ineunte, a. 1404., breuiter eodem modo inter eos est pactum 9). Quorum pactorum argumenta si paulo attentius perlustraueris, haud parum ea quoad summam rei inter se differre obseruabis; quod enim ad duo priora attinet, ut minora omittam, praeter quod adductum iam est discrimen, in eorum secundo multo circumspectius sibi cauit Carolus IV. imp., paciscendo exempli gratia, ne suos cuique liberos, altero dissentiente, despondere liceret, adiiciendo praeterea, quae primo non inerant, plures alias condiciones. Postremum demum pactum

7) PELZELS Geschichte Carl. IV. T. II. p. 767.

8) LVENIG I. c. p. 56. 60 & 61. & P. Sp. Cont. I. I Abt. 2 Abt. p. 567. & GOLDAST I. c. T. II. p. 246.

9) LVENIG in Cod. Germ. Diplom. T. I. p. 1415. n. 339.

ctum hoc praecipui habet, quod quae in utroque priori ad feminas quoque extensa erat successio, angustioribus hic terminis circumscripta ad filios reuocata sit, ita ut, stirpe tantum mascula in una alteraue domo extincta, licet filiae adhuc superstites sint, altera iam in eius locum succederet.

§. XVII.

Non minus notatu dignum est successorium pactum, quod inter eandem licet familiam, Ludouici Bauari filios, initum, tamen pacti confraternitatis nomen omni iure mereri videtur 1). Ex quo scilicet Ludouicus IV. imp. filio Ludouico seniori Marchiam Brandenburgicam tanquam feudum imperio apertum tradiderat, id magnopere agebat, ut & aliis filiis suis dominium eiusdem acquireret, quibus quamuis sanguinis nexus & pacta familiae optimum ius tribuerent, possessionem terrarum Bauaricarum

1) DE LVDEWIG Rel. Mscrpt. T. X. p. 641 sq. & MOSER Famil. St. R. T. I. p. 973. §. 4. a. ita istud appellant: Celeberr. GERKEN in Cod. dipl. Brand. T. I. p. 124. n. 60. pactum mutuae successionis inscripsit.

earum a maioribus sibi relictarum post alterius stir-
 pis decessum arripiendi, nouo tamen hic opus erat
 fundamento, in quo tutius collocarent ius, in ter-
 ras modo a fratre acquisitas olim succedendi. Ad-
 duxit denique imperator filium seniore, vt pa-
 ctum cum fratribus iniret, in quo, si sine filiis de-
 cederet, Marchiam cum omnibus eo pertinentibus
 illis obuenturam esse, promitteret 2): idem repro-
 miserunt fratres ratione Bauariae 3), praefectis in-
 super in pacti testimonium pecuniae summam sin-
 gulis annis vtrunque praestandam, subditisque sa-
 cramentum dicendum iniungunt, denique & filia-
 rum doti prospiciunt. Interiecto quadriennio de-
 nuo idem vtrunque paciscuntur, nisi quod Ludo-
 uico seniori, diuisionis forsitan instituendae ratione,
 fratres commoda quaedam largiantur, viduarum
 rebus

2) Verba exstant ap. FISCHER in den kleinen Schriften B. II.
 p. 4. lit. b. „machen u. schaffen unser Land -- ob wir one
 „Söhne verfahren u. abgehen, so sollen sy u. ir Sone erben --
 „ledlichen, u. fezen sy -- in des Landes Nuz u. Gewalt,
 „Nuz u. Gewere bey lebendigen unserm Leib. „

3) Exstant tabulae ap. DE LVDEWIG Rel. Mscrpt. T. X. p. 641.
 seq. & GERKEN Cod. dipl. Brand. T. I. p. 124. n. 60. cuius
 fere eadem sunt verba.

rebus prouideant, omnibusque viribus sibi iniuicem opem ferre promittant 4). Singula quoque pacta imperator consensu suo statim muniuit & simultaneam inuestituram a paciscentibus enixe rogamam rursus iterumque concessit, quo magis inde stabiliretur pactum & in aeternum firmaretur 5). — Expósito iam pacti argumento, si rationem eiusdem & verborum vim diligentius consideremus, dubium vix cuiquam, credo, veniet, vtrum pro confraternitate habendum sit illud, nec ne? Etenim vocabulum licet ne semel quidem in eo occurrat, nec qui vnionis hereditariae nomen ei indiderint, desint 6), res ipsa tamen satis docet, nisi notionem semel acceptam relinquere velimus, nil aliud nisi confraternitatis pactum hic intelligi voluisse paciscentes,

ad

4) DE LVDEWIG I. c. p. 648. Datae sunt literae Francofurti a. 1338. vigilia sancti Viti.

5) DE LVDEWIG I. c. p. 644. GERKEN in Cod. dipl. Brand. T. I. p. 121 seq. n. 59. Verba sunt „ze einer *steten* Sicherheit -- „so vorlihen wir -- ze *gesamter* Hant die vorgeante Lant. „ Confirmatio a. 1338 a Caesare data inuenitur ap. FISCHER I. c. B. II. im Urkundenbuch n. I.

6) c. g. FISCHER I. c. B. II. p. 4:

ad quam magis firmandam simultanea vfi sunt investitura, quam & aliis huiusmodi pactis eandem ob causam saepenumero adiectam esse, plura rei, quam quae adferre lubet, testantur monumenta.

§. XVIII.

Originem pactorum confraternitatis & causam in litibus a successione terrarum profectis, bellisque inde gestis, quae ita demum componebantur, nonnunquam quaerendam esse, argumento est conventio inter domum Brunsvicensem & Ascaniam Electorum Saxoniae stirpem a. 1389 de mutua successione inita, qua inuicem stipulabantur, vt, si forsan alterius gentis stirps mascula defecerit, superstes in omnes eius terras succederet 1). En breuem eius historiam! Wilhelmus dux, stirpis Lunenburgicae antiquioris postremus, cum prole mascula carens duas tantum haberet filias, natu maiorem Ottoni, Saxoniae duci, in matrimonium dedit, minorem Ludouico agnato Magni Brunsvicensis filio,

1) Tabulae pacti exstant apud RETHMEYER in der Braunschw. Chron. P. 3. cap. 51. p. 682. & in *Orig. Guelphicarum* T. IV. in praef. p. 42. & 43.

lio. Prioris filium Albertum, praeterita domo Brunsvic., heredem sibi sumsit, quam sententiam non modo firmavit Carolus IV. imp., sed & eo extendit, ut omnes alios Saxoniae duces ad successionem ducatus Luneb. vocaret. Cuius consilii cum mox poeniteret ducem & ipse ad sedandos subditorum motus in diversis literis terrarum Luneb. successionem Ludouico Brunsvicensi promitteret, Carolus IV. tamen, quo minus legi semel latae inhaereret, impedire non potuit, quippe qui, quum Wilhelmus post obitum Ludouici generi, Magno Torquato, eiusdem fratri, successionem deferret, ac homagium a subditis praestandum curaret, utrumque proscripsit 2), & repetita inuestitura successionem Saxonibus servare tentavit. Postquam demum Wilhelmus (a. 1368) diem supremum obierat, bellum inde natum est diuturnum & graue, cui post varia rerum discrimina, spatio viginti annorum interiecto, finis demum impositus est, re ita inter Fridericum, Bernhardum & Henricum, Tor-

2) Sententia qua adiudicatur Saxoniae duci terra-Luneburgensis adest ap. DE LVDEWIG in Rel. Mscrpt. T. X. p. 66 seq.

quati filios, ab vna & Rudolphum, Albertum & Wenceslaum ab altera parte transacta, vt Saxones totum ducatum Luneb. cederent Brunsvicensibus, Fridericus vero & Bernhardus Wenceslai filias in matrimonium ducerent; cui conuentioni tandem & hae mutuae successione literae adiectae sunt, vt quae confecta erat pax, firma esset ac stabilis, nec Saxones, quam tamdiu fouerant, dulci spe succedendi semel & in totum excidisse viderentur. Nec, exstincta Ascania electorum Saxoniae stirpe a. 1422 nullam iurium Brunsvic. rationem habitam esse, miror, quum, vt alias rationes omittam, dubitari adhuc possit, an ordinum prouincialium consensus interpositus, Caesarisque confirmatio adhibita sit: priores vero quas partes in successione ordine determinando sibi sumserint, cum ex tota litium serie apparet, tum imprimis ex pluribus literis, quibus partim Wilhelmus hereditatem agnatis se relicturum promittit, partim Ludouicus & Magnus Torquatus frater iura ac priuilegia ordinum prouincialium, si ducatum Luneb. nanciscerentur, facta tecta se conseruatuos spondent 3).

§. XIX.

3) *Orig. Guelf.* T. IV, in praef. p. 24. not. p. p. 27. n. r. p. 33. n. s.

§. XIX.

Præcepti memores, nomen non semper ad rem definiendam facere, hereditariam sic dictam unionem inter Brandenburgensem domum & Pomeranicam initam, cuius originem & principium, ob varias, quae de iis habentur, opiniones, breui hic exponere iuuat, pactum confraternitatis appellare haud dubitamus, id quod & ante nos ab aliis iam factum esse, libenter obseruauimus 1). A seculo inde XIV certum terrarum tractum a Marchionibus Brandenb. in nexum feudalem vocatum, a Pomeraniae ducibus stirpis Stetinensis contra, liberum sibi assertum, mox ad varia dissidia bellaque inde gesta, mox ad pactiones pro temporis rerumque vicissitudine factas ansam dedisse, licet caligine plura adhuc obuoluta sint, nemo est qui plane ignoret. Secundis rebus, Pomeraniae duces modo grauibus vinculis se exuebant, Brandenburgici vero principes spem quondam succedendi, eo quod Pomeraniam

1) PFEFFINGER in Virr. ill. T. IV. p. 218 & 226. MOSERS St. R. T. XVII. p. 112. §. 58. Fam. St. R. T. I. c. 13. p. 998. §. II.

niam soli imperio subesse confitebantur, se lucratos esse gaudebant; modo aduersis, illi nexu feudali se obstringi patiebantur & dominium horum directum agnoscebant, dissoluto mox foedere eadem, qua percussum fuerat, celeritate. Exstant plura eiusmodi foedera ab a. 1338, quo Ludouicus Bauarus, comitiis Francofurti habitis, totam Pomeraniam imperio solenniter vindicabat, eiusque nomine ducibus addicebat 2). Sed iamdiu duces, imprimis ex quo coniuncta manu gaudebat elector Brandenb., vi cuius, extincta stirpe mascula principum Pomeraniae, omnium terrarum compos fiebat, hoc idem frustra intenderant, ut ille promissum sibi

2) Notatu dignissima sunt foedera, quae a. 1472 vrbe Prentzlov, a. 1493 Pyritz & 1529 Grimnitz inita leguntur & ab imperatore confirmata, quorum in priori, cuius epitome extat ap. MVELLER R. T. Th. Friedr. V. Vorstell. V. c. 16. p. 511., Pomeraniam in duces ut feudam Brand. confert elector Albertus, in duobus posterioribus vero, remisso feudali nexu, non solum expectatiuum in totam Pomeraniam sed & simultaneam inuestituram nanciscitur, de quibus vide GADEBVSCH, virum de patriae historia & iuribus optime meritum, in Grundriß der Pommerschen Geschichte p. 137 & 151. coll. cum 114.

fibi datum aequali compensaret, quia ob pactum confraternitatis Saxon. Hassiacum, quo omnes terrae eius adstrictae erant, quod illis reponeret non habebat; nec tamen incepto destiterant, vsque dum voti damnarentur a. 1571, quo principes Brand. amicitiae augendae causa, consentientibus agnatis, fraternoque foedere iunctis, certum terrarum tractum, si stirps sua mascula exaruisset, in perpetuum ad Pomeraniae principes deoluendum esse pacificebantur, quod tribus post annis confirmabat Maximilianus II. imp. consentientibus electoribus 3). Verba vero conuentionis licet ad confraternitatis pacta adhiberi solitis non semper respondeant 4), & confraternitatis nomen ne semel quidem reperiatur, tamen cum alia verba hic obuia tum praecipue ipsa, qua successionis lex continetur, formula, eiusdem cum illis temporis esse videntur.

3) Pacti aequae ac confirmationis literae exstant. ap. DAHNERT Sammlung Pommerisch. Landsurk. u. Constit. B. I. Abt. 2. p. 70 seq. LVENIG R. A. P. Sp. Abt. 4. Abt. 3. p. 65 sq. & in LIMNAEI Addit. ad ius publ. L. IV. c. 8. n. 175. p. 621. sq.

4) Sic saepe dicitur „Anwartung, Angefälle, gefamte Lehen-schafft.“

tur. Equidem sic sentire haud dubitauerim, partim ob constitutam vtrinque successionem mutuam, quae prima semper eorum est conditio, partim ob multas alias passim obuias verborum aequae ac rerum similitudines ex diligenti eius cum aliis pactis instituta collatione mox manifestas. Modo existimes caue, me, aliorum exemplo 5), originem & initium conuentionis inde ab anno 1338 vel altius iam repetere, quo, vt ex ante dictis patet, cum Pomerania in libertatem a nexu feudali principum Brandenburgensium vindicaretur, nil nisi futura successio ab imperatore hisce concedebatur ad damnum, quod inde acceperant, refarciendum 6): dein vero ex variis hinc inde ob eundem nexum denuo

5) PFEFFINGER I, c. p. 218.

6) Id quod luculenter illustrent literae a Ludouico imperatore datae „in Franckfurt in vigilia assumptionis beate virginis — „vt Ludouicus & Marchia Brandenburgensis aliqualem recipiant recompensam, ordinauimus cum voluntate Ottonis „& Barnimi & edicto censemus, quandocunque dictos duces „siliis legitime descendentibus discedere contingerit, quod „tunc principatus, quos tenent, ad Ludouicum s. heredes „libere deuoluantur & remaneant, quas vide in *Greinir* (de Nettelbla) oder Nachlese von alten u. neuen Abhandl. u. Urkunden St. III. p. 110. seq.

denuo obortis litibus initium mox, mox incrementum cepisse studium principum Pomeraniae, ita sibi prospiciendi, ut vicissim in aequalem terrarum Brand. partem succederent, quod tandem post varios labores rerumque discrimina assecuti sunt, fedulo inuestigando quisque mecum intelliget. En nouum, ut quidem videtur, documentum, quam multae sint causae, quam varia momenta, quae talium, quales nos hic tractamus, conuentionum, occasionem praebere potuerint!

§. XX.

Singularis sane, quae est, ratio & origo fraterni, ut dicitur, foederis, quo a. 1554 iuncti sunt duces Saxonici, stirpis Ernestinae, & comites Hennebergici, quodque eodem anno a Carolo V. imp. approbatum legitur, meretur quidem, ut paucis adhuc explicetur 1). Rationem ob quam pactum hocce

1) Vitiosum satis exemplum exstat ap. LVENIG R. A. P. Sp. Cont. 2. Abr. 4. Abf. 2. n. 61 & 62. p. 296 seq. & 303. Compara si lubet *Sammlung vermischter Nachrichten zur Sächf. Gesch.* B. XII. p. 1. seq. ubi historiam successionis Saxonii-

hocce inierint, comites ipsi ponunt partim in decrescente iam stirpe sua mascula, partim in aere alieno, quo obruti sint, ex temporis bellique miseriis nec non sumtibus necessariis in filios sustentandos factis conflato, cui dissoluendo ita prospicere vellent, partim quoque in amicitiae, quae sibi cum ducibus Saxoniae intercederet, vinculo, & antiquo terrarum nexu; quibus ex causis adducti in perpetuum ita sanxerint, vt exstincta stirpe virili, omnes terrae suae eodem, quo eas possederant, modo ad Saxones transferrentur; hi contra promiserint, se magnam debitorum summam 2) suscipere ac sensim soluere velle: de quo postquam inter eos conuentum est, expositis variis casibus, qui hic accidere possint, a Saxonis ducibus demum confraternitatis mentio iniicitur 3). Per reliqua omnia par

Saxonicae in comitatum Hennebergensem inuenies — & p. 79 seq. n. 1. vbi summa pacti confraternitatis existat, vti etiam apud MOSER St. R. T. XVII. p. 106. §. 56.

2) scilicet 130470 florenorum.

3) Verba haec sunt „Ferner dieweil wir wohl wissen, das „wann unser Land durch eine nene u. kräftige Erbverbruederung zusammen verleibet worden, verhütet werden können,

par est vtriusque conditio: promittunt se bona heredum propria separaturos, vel saltem certa pecuniae summa compensaturos esse, vidualitium & dotem constituunt, iureiurando subditos obstringendos paciscuntur, possessionem terrarum sibi inuicem seruandam, & mutuuum auxilium ferendum spondent, interposita quidem fide ac dignitate, quae principes decet; denique & id magnopere adniti volunt, vt impetrent confirmationem caesaream, quam

„ne, damit nit auf nnsereu eines Stammes ledigen Abgang
 „ein frembder Stamm in derer Orten einen einfitzen möch-
 „te, als haben wir uns verglichen, das vermöge dieser Ver-
 „einigung, auch in Krafft einer Erbverbruederung, die zwi-
 „schen Sachsen, Hessen u. Hennebergk mit Bestätigung der
 „Kayf. Maj. aufgerichtet werden solle, Hennebergk, wenn
 „sie on ehliche Leibserben abgehn würde, an uns die Her-
 „zoge zu Sachsen, auch nach unserm Abgang an den Chur-
 „fürst zu Sachsen, u. folgendes an Philip zu Hessen; auch
 „auf den Fall, wo wir die Grafen zu Henneb. den Sächs. u.
 „Hess. Stamm überleben würden, das Coburgische Ortland
 „zu Franken mit gleichen Rechten an uns, die Grafen zu
 „Hennebergk — mit allen Uhrkunden u. Forderungen kom-
 „men u. fallen,, quid vox Ortland sibi velit, vide in der
 Sammlung vermischter Nachr. zur Sächs. Gesch. l. c. p. 9.
 not. f.

quam quidem infecutam esse, aequae ac consensum electoris Saxoniae Augusti & Philippi, Hassiae Landgravi 4), quatenus conuentio haec ad ipsos respiciebat, testantur tabulae, cum quas reuera dedit a. 1555 Carolus V., tum quas dedisse fertur Ferdinandus quatuor post annis 5). Quotquot exstant in hac re tabulae & vel illae, in quibus sacramenti dictio subditis iniungitur 6), conuentionem initam confraternitatis nomine notant, nec negare velim, mutuum reuera adesse promissum, dummodo non mutua successio prima ac praecipua foederis conditio dicatur, quippe quam in aere alieno suscipiendo & soluendo consistere, cum ex tota pacti inuendi ratione, tum ex verborum rerumque ordine in primis manifestum est: nec fere nisi dicis causa a Saxoniae ducibus successionis promissum adiectum esse, partim iam ex eo colligitur, quod illa tam longe reiecta sit post omnes fraterno foedere cum Saxoni-

4) apud LVENIG I. c. p. 303. in fine pacti adiectus legitur.

5) LVENIG I. c. p. 303 & 305. Posteriores vidisse se negar commentationis allegatae auctor in der *Sammlung zur Sächs. Geschichte* p. 12.

6) LVENIG I. c. p. 305. n. 63 & 64. & in RVDOLPHI Gotha diplomatica P. I. Th. I. c. 12. p. 90.

xonibus iunctos, qui comites Henneb. antecederent, partim ex iis, quae adduntur, verbis: „auch „in kraft einer Erbverbruederung, die zwischen „Sachsen, Hessen und Hennebergk auffgerichtet „werden solle, quae probare videntur, conuentionem hanc tantum praemissam esse, quam demum alia insequatur, qua fufius omnia tractentur & componantur; quo fit, vt & nomine a pacto confraternitatis distinguatur 7), & ne Saxones titulo & insignibus Hennebergicis vtantur, quod alias plerumque in eiusmodi pactis fieri solet, diserte sancitur:

Attamen scriptores, nulla rerum habita ratione, ad vnum omnes, confraternitatis pactum hic initum volunt; quare si, quid sentiam, dixi, non nisi dubia proponere, minime vero prudentiorum sententiae derogare volui.

§. XXI.

Dicendum adhuc esset de origine, fatis atque brogressu pacti confraternitatis inter domum Saxoniam, Hassiacam & Brandenburgensem initi, quod cum

7) dum plerumque „Anwartung, Anfall und Contract, adpellatur.

cum ob inclytam familiarum, quae eo iunctae sunt; progeniem, tum ob temporis, ex quo constitit, antiquitatem, nominis claritate floret. Sed ne hoc aggrediar, cum ea, quae origines eius adhuc inuoluit, caligo, ex veteribus rerum gestarum tabulis accuratius quondam illustranda, tum pacti, quod per tot secula renouatum mox, mox immutatum legitur, amplitudo & argumenti grauitas admodum vetant: quare cum de illo in ipso tractatu expositurus finem hic prolusioni imponere statuerim, nil reliquum est, nisi ut eruditorum lenius exoptem iudicium, quod eo facilius mihi meruisse videor, quo sincerior fuit mens & consilium, per quaecumque studium meum lucis quicquam afferendi, quod hic tractatum est, argumento.

Ke. 3306

ULB Halle

3

005 471 702

M. C.

TRACTATUS
DE
PACTIS
CONFRATERNITATIS
PROLVSIQ.

AVCTORE
PETRO HASELBERG
I. U. D.

GOETTINGAE,
Apud VANDENHOEK ET RUPRECHT.
1787.